"AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (?) " ; SOSYAL YARDIM VE YOKSUL 4 MİLYON AİLENİN İSTİSMARI VE DE YOZLAŞTIRILMIŞ SOSYAL HİZMETE BAKIŞ

SHU Nihat Tarımeri (*)

ÖZET

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı(ASPB) dahil 2018 yılı için yaşanılan sosyal sorunların giderilmesine yönelik öne çıkarılan sosyal yardım ile ilgili 51 Milyar TL lik harcama TBMM de öngörülmüştür..Özelliklede sosyal sorunların giderilmesinde temel bir araç olan sosyal hizmetlerden *"toplumun daha etkin olarak yararlanması"* düşüncesiyle 633 sayılı KHK ile 3.6.2011 tarihinde ASPB kurulmuştur. Resmî Gazete'de yayınlanan bu KHK için hazırlanmış kanun tasarısı ise TBMM süresi içinde sevk edilmiş olmasına rağmen 662 sayılı KHK dahil bu taslak(lar) henüz kanunlaş(a)mamış, ilgili komisyonlarda bekletilmektedir. Ayrıca 2004 yılında Anayasanın 90'ıncı maddesi ile "Avrupa Sosyal Şartı" iç hukukun bir parçasıdır.Bu sözleşmede yer alan 13 ve 14üncü maddeleri sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkını da yükümlü kılmaktadır.Ancak yurttaşların eşit ve özgür kılması ile birlikte ekonomi yönetimi dahil ortaya çıkan sosyal sorunların giderilmesi için araçlardan birisi olan sosyal yardımlardaki uygulamalar Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakıflarınca ASPB tarafından hala yürütülmektedir. Göç ile birlikte doğal afetler vede çocukların istismarı veya kadın cinayetleri dahil çeşitli çeşitli yoksunlukda öne çıkmaktadır.Yoksun ve şiddetli maddi yoksunluğun sonucunda çocuk dahil yoksul kalan,kılan kişiler için sosyal hizmetler ile ilgili uygulamaların hukukun üstünlüğü bağlamında Anayasaya rağmen evrensel bilim ve teknik açıdan bir uygunluk ve tutarlılıkta hala aranılmamaktadır.Bir toplumun ortak sözleşmesi ve kurallarını belirleyen Anayasaya rağmen hak sahiplerine yönelik hukuksal güvencenin gözetilmemesi ile bir keyfilikte öne çıkmaktadır.Yurttaşların eşit ve özgür kılınma yerine yoksunların ve şiddetli bir maddi yoksun kılma sonucu ortaya çıkan yoksulların istismarı dahil böyle bir hak ihlalleri ile vergi verenlerce karşılanan kamu harcamaları içinde çeşitli zararlar ve mağduriyetlere de neden olmaktadır.Toplum açısından öne çıkan sosyal sorunların yoksunluklar açısından ölçülmesi ve değerlendirmesi ile birlikte ortaya çıkan hukuksal açıdan giderilmesi de bir öncelik olup özellikle çocuklar dahil yurttaşlık sorumluğunu da görev yapmaktadır.

GİRİŞ

1.Her sabah sosyal sorunlar ile ilgili haberler ve görüntüler Türkiye gündeminin kısa özetidir. Siyaset ve ekonomi ise kişiler ve toplum açısından önemli yansımalardır.Sokaklarda yaşayan Suriyeli çocuklar,kız çocukların zorla ve erken şekilde hala evlendirilmesi,bu yönde mazeretler, çocukların cinsel istismarı,boşanma sürecinde cinnet getirerek hem kendini hemde çocuklarını öldüren kişiler veya kadın cinayetleri gibi sosyal sorunlar bu görüntülerin küçük bir kısmıdır.Bu görüntülere dayalı camii önlerinde veya sokaklarda ki dilenciler,araba camlarını silen ve mendilleri satan küçük çocuklar aynı zamanda bir merhamet yaşanılan bu sosyal sorunların giderilmesi içinde bir davet olmaktadır.Diğer bu görüntüler aynı zamanda ve öncelikle kişi ve toplum açısından vicdanlar dahil insanlık için ayrı bir çağrı ve daveti de öne çıkarmaktadır.Bu görüntüler aynı zamanda

görmezden gelindiği gibi kanıksanmaktadır. Veya sorunu çözmenin engellenmesi yerine rahatsız olunması diyerek bu görüntülerin ortadan kaldırılması istemekte bu tepkilerin arasındadır.

2.Günümüzde gelinen bu nokta ; görüntüler ve iletişim konusundaki beceri ise kişiler ve toplum için "sosyal" gibi bir alanı , sorunları ve çözümüde ayrıca öne çıkarmaktadır.Bilim dahil gerçeğin peşine düşülmesi yerine kişilerin düşünmesini emanete almaya yönelik iletişim becerisinin "algı yönetimi" olarak adlandırıldığı bir algı da bu görüntülerin bir parçası olabilmektedir. İnsanlığın gelişmesi ile bilindiği gibi dünya daha da küçülmüştür."Sosyal" gibi bir alan ve ortaya çıkan sorunlar ise günümüzde daha da genişlemiştir. Sosyoekonomi,sosyokültürel,sosyopolitik gibi diğer değişkenler ile toplum(lar)la da ilgili bu alan(lar) ve kişilerin birbirleriyle ilişkileri insanlık tarihinde yeniden şekillenmektedir.Kişiler ile oluşan toplulukların bir topluma dönüşmesi ,gelişimler bu evrilmenin de önemli bir parçası olmuştur. Toplumların gelişmesi ve gelececek ise bu "sosyal" alanda öne çıkan boyutu sorunlar ile birlikte çözümleri de öne çıkarmaktadır. Bunların arasın yoksunluk ve buna bağlı olarak beslenme,barınma dahil temel ihtiyaçlara sahip olmasını engelleyen ve şiddetli maddi yoksunluğa dayalı bir yoksulluk bu davranışların arasındadır. Bu davranışları,uygulamaları ve sorunları çözmeye yönelik yöntemleri de belirlemektedir. Aile,yakın çevre,okul topluluk gibi alanlarda ayrı ve birliktelik, iletişim ile oluşan alanlar ve sosyal açısından yeni ekosistemlerin ve ilişkilerin gelişmesi kişiler ve toplumlar için yeni yeni gelişmelere veya yoksunluğu da hala gebedir. .Böyle bir süreçte kişiler ve toplum açısından ayrı ayrı veya birliktelik aynı zamanda iyi geçinme gibi bir davranışı ve adil davranmayı bu uygulamalar için de öne çıkarmıştır. Sadece kişiler için değil toplum içinde adil ve adaletli davranmak günümüzde sosyal adalet gibi önemli bir nitelik ve özelliği de kazandırmıştır.Yine doğa da yer alan hayvanlar ve insanlar tarafından dünyaya hediye edilmiş yavrular için beslenme,gelişim,yetiştirme dahil bir görevi adalet içinde öne çıkarmaktadır. Sığınma ve korunma gibi bir güven alanın oluşmasına yönelik davranışlar da bu yönde olup bir düzen ve denge de hukuk ve adalet adına aranır olmuştur.

4.İnsanlık tarihinde önemli dönemlerden birisi ise bilindiği gibi Fransız devrimidir.Düzen ve dengenin yeni bir başlangıç noktasıdır.Hukuk dahil yeni eko sistem(ler) öne çıkabilmiştir.Dinsel öğretilerin kaynaklandığı hukuk dahil kurumlar dışında kişiler için "adalet","özgürlük" ve "eşitlik" gibi dünyaya dayalı(dünyevi) ilkeler ile iyi geçinmek ve adaletli bir davranmayı da bu açıdan öne çıkarmıştır.Özellikle toplulukların kendi dilleri ile ibadet edilmesi ve kurumsal yapılar açısından ortaya çıkan itirazlar ile hristiyan dünyasında mezhep savaşları ve ayırım ile gelinen nokta insanlık tarihi ile birlikte yeni bir yolculuğu ayırca başlatmıştır.Kıta Avrupası ve Roma Hukuku açısından Aydınlanma gibi yeni bir dönem ile ait olan bir topluluğun yerine bir kişinin özgür bir yurttaş veya eşit yurttaş kimliği ile toplum için de konumlanması öne çıkmıştır. Bu ilkelere yönelik karşıt olma da aynı zamanda çeşitli mücadeler , savaşlar,acılar ve sevinçlerin de bir parçası olmuştur. Hukuk dahil Anglosakson sistem gibi farklı sistemlerin de kendi içinde evrildiği bir süreçte söz konusudur. Böyle bir ayırım ve yolculukta kişiler ve toplumların birbirleriyle iyilik geçinmeleri (barış) dahil "sosyal devlet" gibi bir özelliğin "hukuk devleti" ile birlikte günümüzde ele alınması adaletin ve bu yöndeki hizmetlerin sağlanması için ayrıca önceliktir.Yeni ekosistemler ile birlikte kişiler ve kurumlar için en azından bir "iyilik hali"nin aranılması ve uygulanması yönetim açısından yapılmış olan tercih ile de belirlenmektedir.Böyle bir tercih ve amaç ve hedef ile adaletin,eşitliğin,özgürlüğün toplum açısından bir öncelik olması toplumsal bir sözleşmenin de ilk önemli bir maddesi olabilmiştir. Bu durum ortaya çıkan kişisel dahil yoksunluk açısından oluşan sosyal sorunların giderilmesi,yaklaşım ve yöntemler "sosyal" başlığı altında öne çıkmaktadır.

5.Bilindiği gibi Osmanlı Devletinin işgal edilmesi ve yıkılması ile Mustafa Kemal Atatürk'ün arkadaşları ile yapılmış olan kurtuluş savaşının sonunda bağımsız ve yeni Türkiye Cumhuriyeti 1923 te kurulmuştur. kurulmuştur. Atatürk Devrimleri ile "Aydınlanma" dönemi açısından yapılmış olan tercih Türkiye açısından da ayrı bir önemdedir. Monarşiden kaynağını milletten alan parlamentoya dayalı bir cumhuriyet öne çıkmıştır. Özellikle Atatürk Devrimi bağlamında Türkiye Cumhuriyeti ve yurttaşları içinde 1926 tarihli " *Türk Kanunu Medenisi* " ayrı bir önemdedir. Arkadaşları ile birlikte yeni Türkiye'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün devrimlerinin kendi dönemi açısından önemli bir örneğini tercih etmiş olması liderlik örneğinin zirvesidir. Bu liderlik ile kişilerin otoritesinden kaynak alınması yerine kurallara ve kanunlara dayalı bir yönetime geçiş bu devrimler ile de hedeflenmiştir. Düzenin anlayışını dinden kaynak alması yerine ise pozitif bilim gibi aydınlanmaya dayalı yaklaşıma geçiş sosyal ve hukuk dâhil bir devrimi de içermiştir. Monarşi sisteminde yer alan "avam" ve "havas" gibi ayrımcılık yerine özgür yurttaşa dayalı bir halk toplumuna geçişte sağlanmıştır. Kaynağı dine dayalı bir ümmet topluluğundan bir ulus devlete geçişi ise kısa dönemde bu devrimlerle gerçekleştirilmiştir. Zor koşullara rağmen de başarmış olup yeni/genç cumhuriyet ve toplum bir mucizeyi de kısaca gerçekleştirmiştir.

6.1907 tarihinde İsviçre de parlamentoda kabul edilen ve 1912 tarihinde yürürlüğe giren "İsviçre Yurttaş Kanunu/Zivilgesetzbuch(ZGB)" bir kaç maddesi dışında 1926 tarihinde aynen uyarlanmış olması aynı zamanda ve kısaca Türkiye açısından iki farklı ülke ve tek bir yurttaşlık/medeni kanunu ile de mümkün kılınmıştır. Osmanlı döneminde din ve çeşitli yorumlara dayalı Mecelle ile 1923 de devam etmiş olan bu düzenlemenin 1926 yılında Türkiye açısından böyle bir sistemde yer alması ve tercih bu nedenden dolayı İsviçre manzaraları ve Heidi için değildir. Bir iki madde dışında Türkçeye çevrilen bu metin böyle bir hedef ve liderlik ile de Atatürk devrimlerinin temeli olmuştur. Dinsel hukuk düzeninden laik hukuk düzenine geçişin belgesi de olup bir hukuk ve uygarlık anıtı olarak ta (hala) kabul edilmektedir. Atatürk devrimi bağlamında özellikle kadınların eşit bir özgür yurttaş bağlamında 20 Mart 1930 tarihinde Belediye seçimlerde seçme hakkına sahip olunması insanlık ve siyaset açısından önemli adımı da başlatmıştır.1933 de muhtar dahil seçme ve seçilme ve de yine Milletvekili seçimlerinde 5 Aralık 1935 tarihinde seçme ve seçilme hakkının kadınlara kavuşulması bu genç cumhuriyetinin kadınlar için önemli kazanımdır. 8.Şubat.1935'te TBMM ne 18 kadın milletvekilini adım adım taşımış olması Mustafa Kemal Atatürk'ü liderliğinin de ötesine taşınmıştır. İsviçre de kadınların seçme ve seçilme hakkının ancak 7.Şubat 1971 de sahip olması ve Appenzell kantonunda ise yıllar sonra 1990 da sahip olması Atatürk'ün liderlik ve vizyonerliği bu devrimi daha da değerli ve önemli kılmaktadır.

7.Bir devrimin aynı zamanda karşı bir devrimi de oluşturmasına zaman zaman neden olabilmektedir. Doğaldır. Batının sisteme dahil edilmiş olması Atatürk devrimlerine zaman zaman ve sancılı dönemler içinde gebedir.1924 ve 1960 , 1981 Anayasaları Atatürk devrimlerini değişmez de kılmıştır. Başta Latince "ius civil" bağlamında Roma Hukukunda kişilerin "özgür yurttaş" gibi toplumda konumlanması ve kimliğe sahip olunması Türkiye Cumhuriyetini yurttaşlar için daha ve hala önemli kılmaktadır. Kula kul olmaktan çıkıp özgür kişilerden oluşan bir milletinde yeniden inşası için bu devrimleri ve önemini daha da arttırmaktadır. Kısaca "*civil/zivil"* gibi bir terim, kavram ve konum bu açıdan da öne çıkmaktadır. Medeniyetin veya üniformanın ötesindedir. Almanya, Avusturya dâhil Almanca *"bürger/yurttaş"* gibi benzer kavramlar da dâhil diğer ülke ve diller içinde bu kanun bu açıdan öne çıkmaktadır. *"Türk Kanunu Medenisi"* şeklinde aynen çevrilen ve uyarlayan böyle bir tercih ve özgür yurttaşlık bu liderliğin ve vizyonun da ötesinde önemli bir hediyedir. Ümmet gibi resmi bir dine dayalı monarşi yönetimindeki Osmanlı döneminde Fransa'dan eksik olarak

uyarlanan Mecelle gibi uygulamadaki önemli eksikliğin de ortadan kaldırılmış olması ve bu tercih ise bu yüzden daha da önemlidir.

8.Kula kul yerine eşit ve özgür yurttaşa odaklanmış İsviçre Yurttaş/Medeni Kanun'u ile oluşan birliktelik çocuklar dahil yoksun kılınması durumunda sosyal hizmet boyutunu da öne çıkarmaktadır. Kişisel ve toplumsal açıdan ortaya çıkan beslenme ve barınma dahil şidetteli maddi yoksunluklar dahil bu yöndeki yoksullar için ortaya çıkan bu sosyal sorunların giderilmesi içinde önemli bir ortaklıktır.Kişisel ve kurumsal açıdan dinsel bir ibadete yönelik davranışların ve uygulamaların özgür yurtttaşlık bağlamında sosyal hizmete hukuk ile birlikte dünyevileşmesi önemli bir dönüşmedir. Kisisel ve sosyal sorunların giderilmesine yönelik kurumsal yapı ve uygulamalara da sosyal hizmet(ler) ile yansımıştır. Hukuk dahil öngörülen özel alan ile sosyal alanlarıda içeren kamusal alan ile ilgili ilişkiler,görev ve bu yöndeki düzenlemeleri içeren yapılanmalar da dünyevileşmiş ve evrilmiştir.Böyle bir yaklaşım ile topluluklara da ait olunan çocuklar ise artık mülk olmadığı gibi anabalar ve toplum için bir sorumluk gözetim ve koruma ile birlikte ayrıca öne çıkarılmıştır.Yoksun olduğu ve kılındığı takdirde kamusal bir görev ve sorumlulukta bu yönde bir önceliktir. Hukuk yerine adalet hizmeti için bu sistem,bakış ve birliktelik uygulama açısından da zorunlu kılınmıştır.Bir asırdan beri çocuklar/gençler için hayırseverliğin ve yardımseverliğinin özel bir alan açısından bir ayırımını ve ilişkisini de de öne çıkarmıştır. Ayrıca özel alana yönelik gözetim dahil kamusal açısından bir görev(ler) ile birlikte yoksunluğa dayalı sosyal sorunlara yönelik sosyal hizmet ve sosyal yardıma yönelik kurumsal yapı ve uygulamalar ise hala ayaktadır. Daha da geliştirilmiştir.

9.Böyle bir tarihsel süreç ve gelişim sosyal gibi alanı ve uygulamayı hukuk açısından ve yoksunluğun giderilmesi için idari bir görevi öne çıkarmaktadır.Bir modern devlet ise kurumlarını ve yapılarını öne çıkarmaktadır. Bu kurumların arasında birisi de olan sosyal yardım dahil kişiler için sosyal sorunlar açısından çözüm ve yöntem ile birlikte yoksunluk durumunda iyilik hali dahil kamusal bir hizmet olan sosyal hizmeti Türkiye ve yurttaşlar açıdan ele almayı önemli kılmaktadır.Evrensel değerler bağlamında çocuklar dahil önleme,koruma,gözetim ve bakım dahil çeşitli yöntemleri de içeren uygulamaların geliştirilmesi vede profesyonelleşme hak savunuculuk için de söz konusudur.Kişileri de içeren sosyal sorunlara rağmen bir asırdan beri çocuklar /gençler için gözetim ve müdahale yetkisi dahil yapı ve uygulamalar konusundaki eksikliğin hala görmezden gelinmesi de diğer önemli bir gerçektir.Bakım gibi bir uygulamanın dışında Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi de çocukları ayrı bir şekilde ele almaktadır.Haklarının savunulması ve yoksunlukların giderilmesi sosyal hizmet(ler) içinde bir görevdir. Buna rağmen evrensel bir uygunluk aranmadan bir asırdan beri çocukların korunması ve yoksunlukların giderilmesi adalet,eşitlik ve özgürlük adına hala günümüzde engelenebilmektedir.Örneğin son çocuk istismarı ile ilgili tasarı ve Adalet Bakanlığının gerekçeleri evrensel bir düzeyin gerisinde kalındığının da somut bir kanıtıdır.Bu yaklaşım ve düzey , doğal olarak yeni sosyal sorunlara da ayrı ayrı veya birlikte neden olmaktadır..Yapısal ve uygulamalar açısından ortaya çıkan bu sosyal sorunların giderilmesi için öne çıkan sosyal hizmet ve sosyal yardımların adalet dahil evrensel açıdan bir uygunluğu ve değerlendirilmesini de bu açıdan zorunlu kılmaktadır.

10.İnsan ve insanlık bağlamında öne çıkarılan evrensel değer ve uygulamalar için ortaya çıkan önem birliktelik bilindiği gibi günümüzde dünyanın küçülmesi önemli bir gerçektir. Küreselleşme ile birlikte sosyal ve ekonomi dahil iletişim ve bilişim teknolojisinde ki gelişim yeni gelişimlere de ayrıca gebe olmuştur."Sosyal" gibi bir alanın dışında ayrıca internet gibi bir alan dahil sanal yeni bir sosyal alanın oluşturulması yeni gelişmelere ve sorunlara da nedendir.Neden de olacaktır.Siyasi yönetim açısından yapılan tercihler sonucunda ise bir zenginleşme/refah ile birlikte kişiler ve kurumsal bir iyilik hali için beslenme,barınma dahil

şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk bu alanı daha da genişletmiştir.Kişisel dahil sosyal sorunlarda,çözüm ve yöntemlerde çeşitlenmiştir.Evrensel bilim ve uygulama yerine uzaklaşmada diğer bir tercih olabilmektedir. Öğrenmek ve davranışlar sosyoekonomi ve sosyopolitika ile aynı zamanda güncellenmektedir.Olumlu veya olumsuz çeşitli etkilere de doğal olarak neden olabilmektedir. İnternet ile birlikte olumlu veya olumsuz bilgiler /davranışlar için de aynı zamanda yeni ve önemli bir kaynaktır.Yazılı ve görsel haberler aynı zamanda sosyal medya ile de aktif bir şekilde yansımaktadır. Yeni,yeni iletişim ve bilişim araçları da gelişmektedir.Özgür ve eşit yurttaş ile yönetim açısından yeni ilişkilerde aynı zamanda güncellenmektedir. Güncellemeyi de gerektirmektedir.

11.Güncel görüntüler ile birlikte Türkiye'nın durumunu yansıtan özetler bilindiği gibi aynı zamanda sosyal ve hukuk devlet özelliği içinde önemli bir yansımadır.Ortaya çıkan sosyal sorunların giderilmesi de siyaset içinde önemli bir alandır.Özgür ve eşit yurttaşlar için ise bu önem ve ilişki , kişisel dahil sosyal sorunların giderilmesi ve yöntemler özgürlük ve eşitliği daha da arttırmaktadır.Sosyal sorunların giderilmesine yönelik kurumsal yapılar açısından dolayı oluşan eksiklikler ve evrensel bilimden uzaklaşma, özgürlük ve eşitlik konusunda bir uzaklaşmaya da aynı zaman neden olabilmektedir.Kurumsal yapıları ile yoksunlukların giderilmesine yönelik çözümler ve sosyal hizmet(ler) için yetkinlik ve oran aynı zamanda risk dahil bu sorunların giderilmesine neden olmaktadır.Yuttaşların eşit ve özgür kılmasını da sağlamaktadır.Eksiklik ise sosyal sorunlarının da önemli bir parçası olmaktadır.Bu nedenden dolayı çocuk dahil insan haklarının savunuculuğunu kamusal/toplumsal açıdan görevli kılmaktadır.Yanında olunmaması ve keyfilikler ile birlikte engellenmesi de hak sahiplerini savunmasız bırakılmaktadır. Günümüzde sosyoekonomi,sosyopolitika ve sosyokültürel değişkenler ve yaklaşımlar ile yansıyan önemli sosyal sorunlardan birisi ise bilindiği gibi işsizliktir yine buna bağımlı olarak yoksunluktur.Bunların arasında yer alan şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksulluktur. Yeni,yeni çeşitli sorunlara da,etkilere de ayrıca neden olup nüfusun önemli bir oranı olan çocuklar dahil kişiler açısından çeşitli şekildeki yoksunluklarda diğer önemli bir sorundur.Sosyoekonomik açıdan gelişmiş refah (?) toplumlar diğer ülkeler arasındaki farklılıklar da küresel bir sosyal sorundur.Modern devlet yapılanmasında ve yurttaşlık açısından kurumsal yapılar oluşan sorunları evrensel bir yaklaşım ile çözmeyi de gerektirmektedir.Toplumlar açısından karşılıklı bağımlılık ve ilişkiler ve etkiler de davranışları da belirlemektedir.Şiddetli maddi yoksunluğu dayalı yoksulluk için öne çıkan sosyal yardım ve sosyal hizmetler sosyoekonomik nedenlerden dolayı ortaya çıkan bu sorunların giderilmesine yönelik önemli ve temel bir araçtır. Bu kurumlar sosyal sorunlar ile ilgili kısaca "itfaiye" dir. Ormanda söz konusu olan yangını önlemeye ve söndürmeye çalışan benzer bir görevdir..Toplum açısından da dolayısı ile temel bir işlevdir. Türkiye açısından 5 milyon gibi bir işsizliğin yanı sıra buna bağlı şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk ve diğer yoksunluklar ile ilgili görüntüler ele alındığın da sosyal sorunların giderilmesi konusunda hayırseverlik şeklindeki davranışının öne çıkarıldığı bir yardım ve dayanışma yöntemi de bu görüntülerin arasındadır Ormanda veya gökdelendeki bir yangını tulum ve tulumbalacılar ile veya kovalar ile söndürmek gibidir. Suyun olmama ise diğer bir sorundur. Kaynağı da verimli kılmak için itfayiyeci gibi teknik bir uygulamayı vede profesyonelleşmeyi sosyal hizmetler açısından da gerekmektedir. Böyle bir önem ve işlev bağlamında bilindiği gibi toplumda önemli bir alan olan "çocuklar" dahil kişilerin ve soyunun devamı için beslenme ,barınma dahil temel ihtiyaçlar konusundaki eksiklikler ve yoksunlukların giderilmesine yönelik yardım ve destek bu arada öne çıkan temel bir davranıştır.Hayvanlar için doğası gereği beslenme ve bir süre korunma dahil birlikteliğin dışında insanlar açısından duygu ve davranışların geliştirmesi adil ve adaletli davranmanın da temel bir parçası olmaktadır. Ateş, yangın ve söndürme gibidir. Bu yöndeki yoksunluk(lar) doğal olarak kişisel ve sosyal sorunlara da neden olmaktadır.Kuraklık ve göç ile birlikte

savaşlar da yeni sosyal sorunlara ayrıca nedendir.Kişilere ait bir özel alan özelliği ile duygu ve davranışlar açısından kaynaklanması vicdan,merhamet ve adalet bağlamında yardımseverlik gibi bir davranışa da aynı zamanda neden olabilmektedir. Yine ikili bir dünyanın varlığı ve ahiret gibi bir dünyanın kabülü ile kişisel açıdan kaynaklanılan hayırseverlik gibi yardım ve desteği de içeren davranış ortaya çıkan sorun(ların) giderilmesi içinde görev olabilmektedir.Soyun devamı ve koruma bağlamında da öne çıkan bu davranış kişisel açıdan tövbe ve arınma içinde olabilmektedir. Aynı zamanda diğer kişiler ile iletişim ve yardım "sosyal" açıdan yeni sorunlar ile birlikte öne çıkmaktadır. İletişim,iyi geçinme ile böyle bir dayanışma ve yardımlaşma , destek olmaya yönelik sosyal alan ve sorunlar aynı zamanda karşılıklı bir güven alanının oluşmasına da nedendir.Toplumsal/kamusal alana yönelik bir düzen ve kurallar sosyal davranış ile de öne çıkabilmektedir..Özellikle neslin /soyun devamı bağlamında öne çıkarılan görev ve sorumluluk ile birlikte diğer kişiler ile iyi geçinme(barış) ve adaletli davranma ve de dayanışma iyilik halini de öne çıkarmaktadır.Sosyal soruna dönüşümde ise kurumsal dahil böyle bir sosyal bir davranış ve uygulamalara yönelik olmaktadır.Yoksunlukların iyilik haline ulaşılması için evrensel bir yöntem, ölçü ve değerlendirmeyi de günümüzde zorunlu kılmaktadır.

12.Hak,hukuk ve adalet için hayırseverliğin de özgür/eşit yuttaşlık bağlamında kurumsal açıdan sosyal hizmete evrilmesi bu davranış ve uygulamanın bir parçası olabilmiştir.Hayırseverlik/yardımseverlik gibi iyilik hali dahil sadece kişiler açısından sahip olan bu davranış aynı zamanda toplum adına bir ayrışmayı vede bütünselliği/uyumu günümüzde yeni davranışler ile yansıtabilmektedir.Eşit ve "özgür yurttaşlık" gibi kişiler için toplumda yer alan temel konum ve kimlik ile yardım ve desteğe yönelik iyilik dahil bu davranışlar toplumsal açısından ayrı bir görevi kamusal açıdan önemli kılmaktadır. Sosyal hizmetler dahil savunuculuk konundaki eksiklikler de aynı zamanda yeni bir sorun kaynağı olabilmektedir. Sağlık,güvenlik,koruma gibi temel ihtiyaçların önlenme dahil giderilmesi ve ve yöndeki yoksunluklar için de bir iyilik halinin aranılması ,özellik ve nitelik adalet ve eşitliği de günümüzde zorunlu kılmaktadır.Başkalarına bağımlı kılınmasını engellemek için bir yükümlülük öne çıkmaktadır.Bu yöndeki taahüt/yükümlülük ve hukuksal güvence kişilerin,toplulukların ve toplumların birbirleri ile iyi geçinmeleri ve adaletli davranmayı da öncelik yapmaktadır.Böyle bir tarihsel süreçte özgür ve eşit yurttaşlığın yanı sıra "insan" olmanın evrensel boyuta taşınılmış olması ortaya çıkan yoksunlukların giderilmesi için sosyal adalet dahil sosyal hizmetleride içeren yeni davranışların gelişmesine de kaynaklık yapmaktadır. Kişisel açıdan yoksunluk konusunda diğer kişiler içinde geçerli kılan yardım,dayanışma ve destekleri de içeren davranışların toplumsal/kamusal açıdan karşılığının bulması, oluşan ilişkiler,ilke,kural ve de düzene yönelik tercihler toplumsal bir sözleşmeyi de dolayısı ile öne çıkarmaktadır. Özellikle de evrensel değerleri içeren adaletin ve iyilik halinin peşine düşünülmesi ve hak savunuculuğu günümüzde bu önceliği daha da zorunlu kılmaktadır.Bu zorunlukların yerine getirilmesi konusundaki eksiklikler,engeller,etkiler ise yeni bir görev ve davranışının geliştirilmesini de ayrıca zorunlu kılmaktadır.Kişiler dahil yaşam ile birlikte temel ihiyaçlarını savunmak ve direnmekte bu görevlerin arasındadır. Ortaya çıkan kişisel ve sosyal sorunların giderilmesinde ise hukuk ve adalet ile birlikte savunuculuk ve yanında olma açısından görev olan sosyal hizmet(ler) ve yöntemler bu görev ve sorumluluğu daha da arttırmaktadır.

13.Türkiye açısından yansıyan bu görüntüler bağlamında Ramazan dönemleri dahil çeşitli dönemlerde beslenme ve barınma dahil çeşitli şekilde yoksun ve şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksul kişilerin temel ihtiyaçlarının giderilmesi için hazırlanmış küçük kolilerin dağıtımı hem merhamet hemde yardım ve dayanışma adına zaman zaman görüntülere yansımaktadır.Kurban dahil dinsel bir davranışın yanı sıra kişiler,kurumlar ve/ve devlet adına

yapılan bu dağıtımların arasında ısınmaya yönelik kömür dağıtımı gibi uygulamalar aynı zamanda bir toplumdaki yoksulluğun ve yoksunluğunda önemli diğer yansımalarıdır.Orman yangını küçük bir tas ile söndürmek gibidir.Bazen yanlış dahil benzin ile söndürülmekte istenebilmektedir.Çeşitli yoksunluklara dayalı sosyal sorunların giderilmesine yönelik yönetim ve yöntemler açısından yapılmış tercihlerin de bir sonucu olabilmektedir.Özellikle günümüzde soskoekonomi,sosyopolitika açısından gelinen nokta ile birlikte hayırseverlik ve yardımseverlik adına sosyal yardım bu uygulamaları da öne çıkarırken yerel yönetim açısından benzer yöntem ve uygulamalarda bu görüntülerin önemli bir parçası olmaktadır..Sosyal sorunlar dahil diğer sorunların evrensel çözümler ve yöntemler yerine evrenselden uzak bir süreklilik ve israr öne çıkmaktadır. Özellikle harcaması vergi ile kaynaklanan ve devletin bir aygıtı olan yürütme ve merkezi yönetim açısından öne çıkarılan görev, ilişki ve uygulama için ise öne çıkarılan sosyal yardım(lar) hem kişisel hemde sosyal sorunların giderilmesi için ayrı önemdedir.Günümüzde kişilerin özgür ve eşit olması için öne çıkarılan sosyal yardım adına zaman zaman yansıtılan görüntüler arasında örneğin Tunceli de kış döneminde yapılmış buzdolabı dağıtımı ile ilgili görüntüler hafızalara yerleşmiştir.Yangına buz götürmek gibi olup sosyal yardıma yönelik bu uygulamaların boyutunu da farklı alanlara taşınması bu önem ve davranışları özgür yurtttaşlık açısından daha da önemli kılmaktadır. Amaç ve araçlarda farklılaşabilmektedir.Evrensel bir ölçü ve değerlendirme konusunda sosyal hizmetler açısından bir yoksunlukta öne çıkmaktadır.

14.Hafızalarda kalan bu benzer görüntüler hızlı gündemler ile de unutulurken diğer taraftan bilindiği gibi çocuk istismarı veya kadın cinayeti gibi davranışların sosyal bir sorun olarak ele alınması sosyal korunmayı vede buna bağlı bir iyilik halini de içeren uygulama ve yöntemi de öne çıkarmaktadır.Kurumsal açıdan hayırseverliğin kurumsal ve uygulama açısından özgür ve eşit yurttaşlık açısından sosyal hizmete dönüşmesi ve kişisel açılardan sosyal bir yoksunluğun ve buna bağlı olarak gözetim,bakım ve korunması ile giderilmesi sosyal hizmet gibi kamusal bir hizmetin önemini daha da arttırmaktadır.İyilik haline ulaşım için evrensel bir ölçü ve değerlendirmeyide zorunlu kılmaktadır.Hukuk dahil kurumsal yapılar ile ilgili bu önem aynı zamanda sosyal hizmet(ler) ile ilgili akademik bir eğitime dönüşürken böyle bir profesyonelleşme insan hakları dahil evrensel bir görev ve sorumluğu da öne çıkarmıştır. Bu yöndeki yöntem ve uygulamalar aynı zamanda adalet gibi temel hizmet ve uygulamaların tamamlayıcı unsuru olmasına da nedendir.Sosyal iyileştirmeyi ve sosyalizyonu öne çıkaran sosyal hizmet ile ilgili bu durum sağlık ve eğitim açısından da ayrıca tamamlayıcı bir unsuru da özellikle öne çıkarmaktadır.Sosyal hizmeti anlamak dahil bu yönde ki çeşitli eksiklikler ise sosyal hizmetleri yozlaştırdığı gibi bu yöndeki oran adalet,eğitim ve sağlık gibi temel hizmetlerden uzaklaşmaya ve etkilere de ayrıca neden olmaktadır. Yeni sosyal sorunlara da kaynaklık yapabilmektedir.

15.Toplum açısından ortaya çıkan sosyal sorunların önlenmesi ,engellenmesi için öne çıkarılan sosyal hizmet(ler) ve sosyal yardım uygulamalarının odağında ise günümüzde "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı/ASPB" görüldüğü gibi öne çıkmaktadır.Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarınca bir görev olması ve vergi ile oluşun kaynağın merkezi yönetimi açısından yürütülmesi için 2018 yılında ise 51 Milyar TL gibi sosyal yardım ve sosyal hizmetler için önemli bir harcama bu uygulamaları daha da önemli kılmıştır.Yoksunluk ve buna dayalı yoksulluk ile ilgili olarak en az yüzde yirmi ikilik bir oran ele alındığında ise onsekiz milyon kişi için senede ortalama üç bin Türk Lirası ile günde sekiz Türk Lirası (2 ABD Doları) gibi harcama yurttaşlar için uygun ve yeterli kılınmaktadır.Diğer taraftan halen 5 milyon işsizliğe ek olarak ekonomi yönetimi konusunda ki tercih ve uygulamalar bu sorunu çözemediği gibi bir süreklilikte öne çıkmaktadır.Sosyal hizmetler ve buna bağlı olarak sosyal yardım gibi araçlar bu ihtiyacı arttırken bu yöndeki eksiklikler ,kişiler ve topluluklar için

riskleri ve tehlikleri daha arttırmaktadır.Bu durum onurlu,eşit ve özgürlüğün öne çıkarıldığı bir ortamı da etkilediği gibi çocuk dahil yurttaşları daha da savunmasız bırakabilmektedir.Çaresizlik bir bir araç olabilmektedir.Kişilerin eşit ve özgür kılınmasını da çeşitli şekilde engelleyebilmektedir. Böyle bir uygulama aynı zamanda hukuk ,adalet ve uygulamalar açısından uygunluk ve tutarlığın eşit ve özgür yurttaşlar için bir değerlendirmeyi de görüldüğü gibi zorunlu kılmaktadır. Bu yöndeki eksiklik ve yaklaşım aynı zamanda yeni yeni ve çeşitli yoksunluklara da neden olmaktadır. Aynı zamanda asli bir görev için yer alan profesyoneller hukukun üstünlüğü, demokrasi, insan haklarına saygının geliştirilmesi için savunmayı önemli kılmaktadır..Bu yöndeki araç ve eksiklikler görev ve topluma karşı sorumluluk ve hak savunuculuğu sosyal hizmetler ile ilgili profesyonelleşmeyi ,niteliği ve özelliği de evrensel açıdan ayrıca zorunlu kılmaktadır.Sosyal adalet ve bu bilgiler bağlamında bu çalışma da ASPB ve sosyal yardım ile sosyal hizmet ile ilgili boyut ayrı ayrı ve birlikte ele almakta olup ortaya çıkan sorunlara yönelik .önerilere de yer verilmektedir.

KHK VE AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI (?)

16.Çocuk dahil çeşitli yoksunluklar ile ilgili sosyal hizmetler ve sosyal yardımlar açısından günümüzde öne çıkan kurumsal yapılanma bilindiği gibi Türkiye Cumhuriyetinde Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı altında özellikle 1960 larda yeniden yapılandırılmıştır.Bir profesyonelleşmede öne çıkmıştır. Bu uygulamalar 1993 de kadın ve çocuklardan sorumlu Devlet Bakanlığınca yürütülmeye başlanmıştır..Başbakanlığa bağlı kurumlar arasında 27.5.1983 tarihli 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu'da dahildir.Sosyal hizmetler ile ilgili yeni bir dönem de başlamıştır.Böyle bir süreçte 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin(KHK) ile bir bakanlık yapılanması öngörülmüştür.Bakanlığın web sayfasında ise görüleceği gibi üç düzenleme ön plana çıkmaktadır.

* 3.6.2011 tarihli " *633 SayılıAile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında KHK(not: değişen veya iptal edilen maddeler ilgili sayfanın sonunda yer almaktadır)nlar ise* " ;

* 2 Kasım 2011 tarihli RG/28103(mükerrer)" 662 sayılı *AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞININ TEŞKİLAT VE GÖREVLERİ HAKKINDA KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN HÜKMÜNDE KARARNAME*" ve

* 19.Şubat 2014 tarihli RG/28918 sayılı "*6518 Sayılı ASPB Teşkilat ve Görevleri KKK ile bazı KHK ile Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*" yer almaktadır.

Görüleceği gibi 633 ve 662 sayılı KHK ile 2828 sayılı "Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu" da yer alan "Çocuk Esirgeme Kurumu" nun iptali ile birlikte yine 6518 sayılı Kanunu ile bazı yeni düzenlemeler öne çıkmaktadır.Özellikle de beslenme,barınma vede şiddetli maddi yoksunluk konusunda yoksulluğun çocuklar açısından sürekli kılınması ve tercihler yöntemler bu yapılanmayı daha da önemli kılmıştır. İki KHK ve 6518 sayılı kanun bağlamında sosyal yardım dahil yönetmeliklerin de 633 sayılı KHK ve 2828 sayılı kanuna dayanak olduğu yönetmeliklere de yansıtılmıştır.

17.Bir devlet yapılanmasında sağlık,savunma,eğitim ,adalet gibi asli bir görev bağlamında kamusal bir hizmete yönelik bakanlıklarca yürütülen kurumsal bir yapı da öngörülmektedir.Modern bir devletin yapılanması ve toplum açısından ortak bir sözleşme

olan Anayasanın 2inci maddesi bağlamında yasama, yürütme ve yargı erki açısından yürütme ile ilgili olarak ayrıca ekonomi veya kalkınma gibi politika gelişme ve proğramlara yönelik kurumsal yapılar bakanlıklarca da yürütülmektedir.Devletin temel amaç ve görevleri de 5inci maddede yer alması ile yürütme bağlamında "aile"nin yanı sıra sosyal gibi önemli bir alana yönelik görev ve uygulama yerine hukuk,sağlık,eğitim gibi uygulamalar için birliktelik öne çıkmaktadır. Bu yaklaşıma yönelik politika geliştirmeyi öne çıkaran bir uygulama "Aile ve Sosyal Politika Bakanlığı/ASPB" başlığı altında da öngörülmüştür. "Politika" kelimesinin siyasal ve siyaset ile eş anlamlı olan bir kelime ile öne çıkarılması uygulamaları da yeni boyuta taşımıştır. Herhangi bir amaca ulaşmak için kullanılan yöntem, devlet işlerini düzenleyip yürütmek için izlenen yol gibi anlamlara yüklenmiş böyle bir görev yetki ve teşkilat /yapılanma ile de asli ve uygulayıcı görevler açısından özellik ile bir çelişkiyi ortaya çıkarmaktadır. Ekonomi veya kalkınma gibi ölçülmeyi,değerlendirmeyi, planlamayı da içeren benzer görev ile sosyal hizmet(ler) gibi kamusal bir hizmetin sosyoloji düzeyine indirdiği bir durum da ortaya çıkmaktadır. Özellikle soğuk savaş döneminin bir kalıntısı olan Bulgaristan dışında benzer olmayan özgün bir bakanlık, görev ve uygulama söz konusu olurken 633 ve 662 sayılı KHK ile halen yürütülen bu yetkinin kaynağı ise bilindiği gibi Anayasanın 91inci maddesidir. TBMM tarafından kanunların Anayasaya dayalı olarak düzenlemesi konusundaki yetkisine ek olarak ***Bakanlar Kurulunca kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisini*** de mümkün kılmıştır..Bu yetki ise ancak *sıkıyönetim ve olağanüstü haller saklı kalmak üzere olup Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleri ile dördüncü bölümünde yer alan siyasî haklar ve ödevler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenmediği* de açıkça hükmedilmiştir.

TBMM VE İVEDİLİK

18.Kaynağını TBMM ve Anayasa açısından alan böyle bir yetki ve görev ile 633 ve 662 sayılı KHK ler Bakanlar Kurulunca Resmi Gazete de yayınlanmış ve TBMM ne görüldüğü gibi tasarı şeklinde sevk edilmiştir.6.4.2011 tarihli ve 6223 sayılı Kanuna verilen yetki ile söz konusu olan (3.6.2011) tarihli ve 633 sayılı KHK tasarı şeklinde Başkanlığa geliş tarihi ise Resmi Gazete ile birlikte (08.06.2011) dir. Genç Türkiye Cumhuriyetin kuruluşu ile birlikte 1924 , 1960 ve 1981 Anayasaları ile gelinen noktada yer alan 91inci maddesinde öngörülen amir hüküm yerine getirilmiştir. Yine bu olağan KHK de dayalı olarak aynı yetki ile (11.10.2011 tarihli ve 662 sayılı KHK yine Bakanlar Kurulunca kararlaştılmıştır. (2.Kasım 2011) tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır. Bu iki tasarıdan 633 sayılı KHK ile ilgili bu tasarı 24/1 .Dönem "Sağlık,Aile,Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu"na 15.7.2011 tarihinde görüldüğü gibi sevk edilmiştir. Bu esas komisyonun dışında 24.Dönem **Anayasa**,Kadın Erkek Fırsat Eşitliği ,Plan ve Bütçe Komisyonlarına tali komisyonlara da aynı tarihte giriş yapılmıştır.Kanunlaşma ile ilgili işlemler bağlamında 26.Dönem "Sağlık,Aile,Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu"nun yer alan"Komisyonda Bulunan Tasarı ve Teklifler " arasında ki bu iki tasarı diğer geçmiş dönemleri ile birlikte yer almaktadır. 26/1 Dönem açısından asli görev bağlamında 4.2.2015 tarihleri açısından yenilenen bu tasarılardan birincisi olan taslağın taksim ve esas numarası **(1/264)**dir. 24.dönemde sevk edilen bu tasarının da özeti ise "*633 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile; Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlenmektedir.* " şeklindedir.Görüleceği gibi asli görev adına yapılan işlemler ise "komisyonda" şeklinde yansımakta olup tasarının son durumunda ise "**KOMİSYONDA**" olduğu bilgisi yer almaktadır.

19.İkinci tasarı ise 662 sayılı KHK ile ilgilidir. 26/1 Dönem açısından (**1/292**) esas numarası ve Başkanlık giriş tarihi 02.11.2011 dir. 24/2 Dönemde (1/519) esas sayılı tasarının başlığı "

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Hükmünde Kararname " dır. Esas komisyonu Plan ve Bütçe Komisyonu olup giriş tarihi (22.11.2011) dir.Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm;Çevre;Dışişleri ; Milli Eğitim, Kültür, Gençlik ve Spor;Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler;Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji ;Tarım, Orman ve Köyişleri gibi tali komisyonlara giriş tarihleri 22.11.2011 dir.26.1 Dönemde ki komisyonlara giriş tarihleri ise 4.12.2015 olup yapılan işlemlerin komisyonda olduğu bilgisininde yer alması nedeniyle tasarının son durumun "**KOMİSYONDA"** olduğu bilgisi de yer almaktadır.

20.TBMM ne sevk edilmiş 633 ve 662 sayılı KHK için öngörülen tasarının komisyonlarda hala bulunduğu,bu yönde işlemin hala tamamlanmadığı vede Genel Kurula hala gönderilmediği de aynı zamanda anlaşılmaktadır.Ayrıca bilindiği gibi Anayasanın **113**üncü maddesi ile Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görevleri, yetkileri ve teşkilatı kanunla düzenlenir şeklindedir.Bu hüküm ile birlikte yine Anayasanın 2 ve 5inci maddeleri bağlamında TBMM de düzenlenmesi gereken yasal düzenleme yerine Başbakanlık tarafından yürütülen görev ve yapılanma ortaya çıkmaktadır.Asli bir görev bağlamında hala Bakanlık açısında hem bir tüzel kimlik hem görev hemde uygulamalar açısından kanun boşluğun ötesinde hukukun üstünlüğü açısından aykırlık(lar) öne çıkmaktadır. Halbuki T.C. Anayasasının "Kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi verme" başlıklı düzenleme yer alan 91inci madde de ayrıca "***Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararnameler, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedikle görüşülür."*** şeklinde öncelik ve ivedikle görüşülmesini amir bir yükümde öne çıkmaktadır.Buna bağlı olarak *yetki kanunu, çıkarılacak kanun hükmünde kararnamenin, amacını, kapsamını, ilkelerini,* ***kullanma süresini ve süresi*** *içinde birden fazla kararname çıkarılıp çıkarılamayacağını göstermeyi* de gerekmektedir. Özellikle bir sürenin belirtilmemesi ve gözetilmemesi TBMM açısından Anayasayı da gözetmediği gibi bu yetkiyi görüldüğü gibi sınırsız da kılabilmektedir. Bu düzenleme , Komisyondakı süresiz ve sınırsızlık ile birlikte aynı zamanda Anayasanın amir hükmü ele alındığında ise öncelikle Anayasa konusunda bir saygı eksikliğinin toplum ve yurttaşlar adına öne çıktığı önemli bir sorun görüldüğü gibi ortaya çıkmaktadır.Özellikle eşit ve özgür yurttaşlar için güven dolu,huzurlu ve özgür bir ortamanın amaç ve hedef olması konusunda önemli bir yoksunluk öne çıkmaktadır.

21.Dolayısı ile ve özellikle çocuk,kadın,yaşlı dahil ortaya çıkan yoksunlukların giderilmesine yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve bu araçların bir parçası olan sosyal yardımlara da yönelik Anayasanın 113üncü maddesi bağlamında Bakanlar kurulunca alınan böyle bir görev ve yetki ile "*Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin amacı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının kuruluş, görev, yetki ve sorumlulukları düzenlemektir. "* şeklinde 3.6.2011 tarihinde beri söz konusudur. Bu düzenleme,görev(ler) ve uygulamalar Anayasa da öngörülen toplumsal sözleşme ve temel haklar ile de gayet açıkça ilgilidir.Toplumsal bir güven,huzur ve özgür bir ortamın oluşmasını da içermektedir.Aynı zamanda Anayasanın 123üncü maddesi de bu yönde olup uygulama açısından ise "idare"nin bütünlüğü ve kamu tüzelkişiliğini hükmederken aynı zamanda 124üncü madde ile Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler şeklinde de öngörülmüştür. Bu bağlamda sosyal hizmet(ler)e yönelik söz konusu olan KHKler ile ilgili teşkilat ve görevleri de içeren bu düzenlemelerinin kaynağının anayasadan alınmış olması nedeniyle de TBMM Başkanlığına da sevk edilmiştir.Kullanma süresi ise açıklanmamasına rağmen Anayasa komisyonuna bunun için de sevk edilmiştir. Yine Kadın Erkek Fırsat

Eşitliği Komisyonuda bu yöndedir. Özellikle de 90ıncı madde bağlamında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi,Çocuk Hakları Sözleşmesi,CEDAW ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi sözleşmelerinin yanı sıra Avrupa Sosyal Şartında yer alan temel haklar ve yükümlülüklerde bu kapsamdadır. Bu yükümlülük hak savunucluğunu da yuttaşlar için görev yapmaktadır. Birlikte kişi hakları , ödev ve yetkileri de içeren bir düzenleme KHK ile de öngörülmüştür.Aynı zamanda bir süre ve sınırlamayı da öne çıkarmaktadır. Anayasanın 40ıncı maddesi ek yükümlülükleri ayrıca içermektedir. T*emel haklar açısından bir kişinin, resmî görevliler tarafından vâki haksız işlemler sonucu uğradığı zarar da, kanuna göre, Devletçe tazmin edilir. Devletin sorumlu olan ilgili görevliye rücu hakkı saklıdır* şeklinde bir yükümlükte bunların arasındadır. Bu madde aynı zamanda 41 ve 61inci maddelerini hukukun üstünlüğü ile ilgili diğer maddeler ile birlikte içermektedir. Anayasanın 137 inci maddesinde ise *kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmez ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz şeklinde bir düzenleme* kaynağını Anayasadan da ayrıca almaktadır.Dolasıyı ile yargı,üniversite dahil kamu hizmetinde yer alan kişiler için herşeyden önce hukukun üstünlüğünü ve anayasanın gözetilmesi konusundaki görev ve sorumluluk yurttaşlların özgür ve eşit olması içinde bir zorunluluğu öne çıkarmaktadır.Anayasa ile birlikte 657 sayılı kanun dahil yuttaşlar için yemin ve teminatta ayrıca bu yöndedir.

ANAYASA İÇİN UYGUNLUK/TUTARLILIK

22.Hukukun üstünlüğü bağlamında anayasada açıkça öngörülen yükümlülükler,yemin/teminat ve 8.6.2011 ve 2.11.2011 tarihlerinde TBMM komisyonlar ile sevk edilmiş olan 633 ve 662 sayılı KHK ile ilgili tasarılar ise 26/1 Yasa Döneminde de görüldüğü gibi yenilenmiştir.Süre de belirtilmemesine rağmen söz konusu olan tasarılar hala görüldüğü gibi ivedilikle görüşülüp tamamlanmamıştır.Özellikle normlar sıralamasına(normatif) dayalı bir düzen ,hukuk ve sosyal devletinin bir önceliği olup hukuk ve adaletin sağlanmasına yöneliktir.Yasama ,yürütme ve yargı gibi bu erkler arasında bağımsız ve ayrı ayrı ilişki ile birlikte normatif bir sıralama ve ve düzen hukukun üstünlüğünü daha da önemli kılmaktadır.Kanun , anayasa uygun olursa ancak kanun olabilmektedir.Özellikle "hukuk" kavramı , toplumsal yaşamı düzenleyen ve uyulması,devlet tarafından uygulanan yaptırımlarla da güvence altına alınan kuralların bütünü içermesi hukukun üstünlüğü öne çıkarmaktadır.Anayasa,kanun,kanun gücünde kararname,yönetmelik ,tüzük,genelge gibi kurallar ile hukuk öne çıkmakta olup normlar açısından bir sıralama da hukukun bir parçasıdır.Güvence de bu yüzdendir.Ceza dahil yaptırımlar da yurttaşlar için bir uygunluk ve tutarlılık içindir.Bir ihlal olduğu takdirde de hukuk devleti bu ihlali sadece ortadan kaldırmak içindir.Her hangi bir hukuka aykırı davranış bu nedenden olayı ya ihlaldir.Ya da değildir.Mazeret üretilemez.Hak savunuculuğu gibi bir görevde ise mazaret üretmek bu görevinde içinde olamaz.Herkeside bağlar. Kaynağını milletten alan Parlamento ve yasama erkinde çoğunlukla ile birlikte dolaylı olarak yönetim açısından öne çıkan yürütme erki için kurallar ve düzen sağlama da bu yöndedir.Sınırlı bir yetki erkler arasındaki ilişkiyi de görüldğü gibi sınırlanmaktadır.Aynı zamanda uygunluk ve tutarlığın hukukun üstünlüğü açısından ele alınmış olması; hukuk ve adaletin sağlanması içinde bir güvenceyi normların sıralanması açısından ayrıca öne çıkarmaktadır.Bir toplumun ortak sözleşmesi olan Anayasa'nın 113üncü maddesi bağlamında bir düzen ile hukukun üstünlüğü açısından ele alındığında söz konusu olan bu iki KHK TBMM de hala görüldüğü gibi bir kanuna dönüş(e)memiştir.Anayasanın 91 ve 113 maddeleri bağlamında ortada bir kanun yoktur.Yürütme tarafından yürütülmüş olan yetki(ler), görev(ler) ve uygulama(lar) hala bu

yetki(ler) ile söz konusudur.Normların sıralanması açısından Anayasa için bir uygunluk arandığında ise özellikle 91 ve 113üncü maddeler açısından bir aykırılık gayet açıktır. Hukukun üstünlüğü ve adalet ile ilgili bir kalite aranmadığı gibi hala kanunlaşmamış durum kamu rejim/yönetimi dahil kaos ile birlikte ortaya çıkmaktadır.

23.Anayasa açısından uygunluk ve tutarlığın aranmasına rağmen yine TBMM 24/3 Döneminde (1/796) esas numaralı ve 26.6.2013 tarihinde "*Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı*" ilgili bir tasarı TBMM sevk edilmiştir. Gerekçe de ise *633 sayılı Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile kurulan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, bu Kanun Hükmünde Kararname ve diğer mevzuatla kendisine verilen görevleri yerine getirmektedir* şeklindedir. Dayanakta görüldüğü gibi 633 sayılı KHK dayanmaktadır.Buna bağlı olarak Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler Komisyonu ,Adalet ve başta Anayasa Komisyonun değerlendirmeden sadece Plan ve Bütçe Komisyonu tarafından değerlendirilerek bu tasarı TBMM de Genel Kurulda onaylanmıştır.6.5.2013 tarihinde Başbakanlıkça düzenlenen bu tasarının 26.6.2013 tarihinde TBMM ne gelmesiyle başlanmış olan süreçte 28.6.2013 tarihinde Plan ve Bütçe komisyonda ele alınması ile rapor 17.1.2014 tarihinde kabul edildiği de açıktır.Yaklaşık olarak komisyonda altı aylık bir süre sonunda bu torba tasarı TBMM de 6.2.2014 tarihinde kanunlaşmıştır. Aynı zamanda Anayasaya rağmen hala kanunlaşmamış bir düzenlemeye dayanak olarak 6518 sayılı kanun 19.2.2014 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanmıştır.Bu süre aynı zamanda normal bir kanunlaşma süreci içinde bir örnek olmaktadır.Makul bir süre içinde ayrıca bir durum ortaya çıkmaktadır. Hem bu bilgi hemde bazı yasalarda ve uygulama yönetmelikleri için altı aylık bir süreyi de genellikle öngörmektedir. Makul bir süre için kabul edilirlik süre ve Anayasa da öngörülen KHK ilgili ivedilik ile ilgili boyutun hala yerine getirilmek istenmediği bir durumuda ayrıca ortaya çıkarmaktadır.Ayrıca anayasa açısından bir uygunluk makamı olan Anayasa Mahkemesin de yapılmış olan bir iptal durumunda hukuksal açıdan ortaya çıkan boşluk için en fazla bir yıl gibi bir sürenin öne çıkarıldığı bir durumda bir değerlendirme noktası olabilmektedir.Bu açıdan hukuksal bir boşluğa da Anayasa açısından izin verilmemektedir.Hukukun üstünlüğü açısından gözetilmeyi de gerektirmektedir.Resmi Gazetesinde yayınlanmış olması kanunlaşmayı yeterli kılmadığı gibi bu boyutun yargı dahil görmezden gelinmesi vatandaşların haklarının engellenmesine sadece katkı ve araç olmak içindir.

24.Böyle bir ivedilik için uygunluk aranması gereken bu özellik ayrıca TBMM İçtüzüğünün 37inci maddesi ile de öne çıkmaktadır. Komisyonlarda inceleme süresi için de bir düzenlenmeye yer vermektedir..Anayasanın 91inci maddesinde "***Yetki kanunları ve bunlara dayanan kanun hükmünde kararnameler, Türkiye Büyük Millet Meclisi komisyonları ve Genel Kurulunda öncelikle ve ivedikle görüşülür."*** şeklinde hükmedilen bu düzenleme ile ilgili olarak ***tasarı veya tekliflerle kanun hükmünde kararnamelerin esas komisyonlara havale gününden itibaren en geç kırkbeş gün içinde sonuçlandırılması gerekir*** şeklinde **düzenlenmiş olması ivedilik ile bir süreyi açıkça öne çıkarmaktadır.** Amir hüküm açısından da bir süre bitimi de söz konusudur. Parlamento açısından hukuksal bir boşluğa neden olmaması da ayrıca hedeflenmiştir.Bu bağlamda ;*tasarı, teklif ve kanun hükmünde kararnamenin doğrudan Genel Kurul gündemine alınmasını Hükümet veya teklif sahipleride isteyebilirler. Bu istemler üzerine komisyon, Hükümet ve teklif sahibi beşer dakikayı geçmemek üzere söz alabilir. Genel Kurul işaret oyuyla karar verir. Bu istemler, her hafta Salı günü ayrı bir siyasi parti grubundan bir milletvekili tarafından yerine getirilmek kaydıyla bir tane olmak üzere işleme alınır. Bir milletvekili bir yasama yılında bu kapsamda bir defadan fazla istemde bulunamaz. Süresi içinde komisyonda görüşülmeyen kanun hükmünde kararnameler, doğrudan Genel Kurul gündemine*

alınmak üzere Meclis Başkanlığınca Danışma Kuruluna götürülür. Başkanlıkça esas komisyon dışında, tali komisyonlara da havale edilmiş olan bir konu bu komisyonlarca on gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre Başkanlıkça kısaltılabileceği gibi komisyonun müracaatı halinde en çok on gün daha uzatılabilir şeklindedir. Yerine getirilmemesi durumnda ise hukuka aykırı bir durum olduğu gibi bu yöndeki görev ve sorumluluk hala yerine getirilmemiştir.

25.633 ve 662 sayılı KHK ler ile ilgili tasarının TBMM ivedilikle Genel Kurul gündemine alması sadece yürütme ile ilgili değildir. Diğer siyasi partiler ve milletvekilleri içinde görüldüğü gibi Anayasanın gözetilmesi ile ilgili geçerli bir görevde söz konusudur.Milli irade adına yasama ile ilgili çalışmada hem süreci hemde bir ürünü içermekte olup kamu yararı adına toplumsal ilişkileri de belirleyen bir irade öne çıkmaktadır. Kanun dahil Anayasa açısından da bir uygunluk ve tutarlıklık yasama ve yargı erki açısındanda ayrı bir önemdedir.Anayasa Komisyonu ile birlikte teknik bir uygunluğun aranmasına yönelik bir uzmanlığı da özellikle öne çıkarmaktadır.Özellikle Anayasa Komisyonda yapılan değerlendirme aynı zamanda hukuksal bir sürecin başlaması içinde bir gerekçe olmaktadır. Yargı açısından ise yine Anayasanın 138inci maddesi mahkemelerin bağımsızlığı ile ilgili olup hâkimlerin, görevlerinde bağımsız kılınması ve Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanî kanaatlerine göre hüküm verirler şeklinde olması sadece kanunlara değil anayasaya uygunluğun aranmasını ve gözetilmesini hukukun üstünlüğü ve anayasa açısından zorunlu kılmaktadır.Özellikde eşit ve özgür yuttaşların güvenle dolu,huzurlu ve özgürlü kılmasını sağlamaya yönelik bir ortam hukukun üstünlüğünü bir görev yapmaktadır. Bu bağlamda yasama açısından anayasaya aykırılık Anayasa Mahkemesine başvurmak içinde bir görev ve gerekçe olduğu gibi mahkemeler içinde bir başvurunun mümkün kılınması vede hukukun güvencesi yurttaşlar için de öne çıkmaktadır. Özellikle de 6185 sayılı Kanun ile ilgili olarak 26.6.2013 tarihinde TBMM de başlamış bu süreçten önce bu KHK lerinin Anayasa tarafından öngörülen temel haklar ve buna yönelik asli görevler için bir uygunluğun/tutarlığın aranıp gözetilmediği de açıkça görülmektedir.Anayasanın 91 ve TBMM Tüzüğünün 37inci maddesine yönelik her hangi bir yaptırım olmaması ise hukukun üstünlüğü açısından bir değerlendirmeyi ortadan kaldırmamaktadır.Aksine yurttaşların hak sahiplerine ulaşılması açısından yasama dahil oluşan keyfilikler ve mağduriyetleri görmezden gelmek ve mazeret üretmek için bir beceri ise asla değildir.Anayasayı görmezden gelerek oluşan aykırılıkların/belirsizliğin/boşluğun giderilmesi için hak sahiplerini savunmak/yanında olmak özgür ve eşit yurttaş açısından yeni bir sorumluk ve görevi insanlık açısından ayrıca zorunlu kılmaktadır.

26.Özellikle de 5inci maddesi ile birlikte Anayasa açısından uygunluk ve tutarlığın temel haklar ve görevler açısından TBMM dahil siyasi partiler için hala aranmadığı ortak bir tutum bu arada ortaya çıkmaktadır.TBMM hala komisyonlarda beklenen tasarıya ve Anayasanın 90ıncı maddesi bağlamında söz konusu olan sözleşmeler vede Türk Medeni Kanunu,Çocuk Koruma Kanunu , Sosyal Hizmetler Kanunu gibi temel ve özel kanununlar ile birlikte CEDAW dahil İstanbul Sözleşmesinide içeren ve 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddet in Önlenmesine Dair Kanun gibi kanunlar açısından Anayasa ve Adalet Komisyonları tarafından bir değerlendirme yapılmadan "t(ç)orba" bir kanunlaşma da ayrıca öne çıkmaktadır.Asli görevlere yönelik bu düzenlemelere bağlı olarak sosyal yardımlarda dahil ASPB ile böyle bir görev,yetki ve uygulama ise halen yürütülmektedir.Buna bağlı çeşitli birimlerce ve Sosyal Hizmet Merkezleri ve ŞÖNİM gibi uygulamaların yanı sıra kamu personel rejimine yönelik yönetmelikler de bu kapsamdadır. "Aile ve Sosyal Destek Proğramı/ASDEP" gibi hem kanunda hemde evrensel bilim açısından karşılığı olmayan uygulamalar vergi verenlerce sağlanan bir harcama ile söz konusu olmaya halen devam etmektedir.Örneğin çocuk istismarı ile ortaya çıkan sorunların giderilmesi için yapılan öneriler böyle yöntemler çözümler arasındadır. Hala anayasanın 137inci maddesinin görmezden gelindiği bir durum aslında çocukların korunması ve sosyal hizmetlerden

yararlanmasının da engellenmesi için önemli bir örnektir. Bu durum yargı için de geçerlidir.İdari açıdan yapılan her türlü işlemler ve başvurular bağlamında söz konusu olan yargısal bir uygulamada özellikle Anayasanın 90,91 ve 137inci maddeler dahil diğer maddeler ile birlikte bir uygunluk ve tutarlığın hala adil bir yargılama açısından aranmadığı bir durumda ortaya çıkmaktadır.Bu durum Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin 6ıncı maddesi için önemli bir aykırılığa neden olmaktadır.Hukuk ve adalet adına eşit ve özgür yurttaşların hukuksal güvenliğini ortadan kaldırılması için de böyle bir işlev 2011 den beri ve halen öne çıkabilmektedir.

27.Anayasa dahil KHK tarafından uygunluk ile birlikte kanunlaşması aranmadan yapılan düzenlemelerden yine diğer bir örnek ise TBMM de komisyonlar tarafından Genel Kurula sevk edilip 13.6.2012 tarihinde yürürlüğe giren 6327 sayılı kanundur. "*BİREYSEL EMEKLİLİK TASARRUF VE YATIRIM SİSTEMİ KANUNU İLE BAZI KANUN VE KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMELERDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN*" başlığı altında t(ç)orba özelliğindeki bu kanunda söz konusudur.Yer alan bazı maddeler arasında ise ASPB ca yer almıştır. 39 ve 43 üncü maddeler ile Sosyal Yardım Genel Müdürlüğü ile ilgili düzenleme öngörülürken aynı zamanda 38 inci madde ise 5395 sayılı kanun ile ilgili bir düzenlemeye yöneliktir.Bu madde " *3/7/2005 tarihli ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.“e) Sosyal çalışma görevlisi: Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını,”* şeklinde öngörülmüştür.Özellikle ve hala yürürlükte olan 2828 sayılı kanunda "sosyal hizmetler" ile ilgili bir tanım vede asli bir görev ve uygulama söz konusudur.Buna rağmen "sosyal çalışma" için her hangi yasal tanımlama olmadan böyle bir görev, görevlendirme ve yetki ile böyle bir uygulamayı da öne çıkarmıştır.Çocuk Hakları Sözleşmesi ve sosyal hizmet adına hak savunuculuğunun yanı sıra sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı dahil asli görevler açısından 2005 yılından beri söz konusu olan "absürd" yetki ve görev görüldüğü gibi kendi eğitim ve meslekleri dışında sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için benzer yetki ve görevı de öne çıkarmıştır.TBMM yer alan Komisyonun değişiklik gerekçesi ise "*5395 sayılı Çocuk Koruma Kanununda tanımı yapılan sosyal çalışma görevlilerine, sosyolog, çocuk gelişimci ve öğretmen sıfatını haiz kişilerin de eklenmesi amacıyla anılan Kanunun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (e) bendini değiştirmeyi öngören bir hükmün metne çerçeve 38 inci madde olarak eklenmesi ve madde numaralarının teselsül ettirilmesi suretiyle kabul edilmiştir"* şeklindedir.Böylece 2005 yılında sosyal hizmet konusunda lisans eğitim konusundan eğitim almamış kişiler için benzer bir yetki ve görev öne çıkmaktadır. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik ve psikoloji dışında temel bir bilim olan sosyolojinin dışında, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri konusunda kişiler için görüldüğü gibi daha da genişletilmiştir.Özellikle temel bir uygulama olan sosyoloji ile sosyal sorunların giderilmesine yönelik sosyal hizmet konusunda uygulamalı bir bilim açısında oluşan farklılığın sosyologlar tarafından benimsenmesi vede Türkiyede 1982 yılından beri pedagog gibi bir bilimin ortadan kaldırılması rağmen ile psikoloji ve rehber konusunda eğitim kişilerin kendilerini "pedagog" diye ilan etmeleri ve benimsemeleri çocuklar için acı verici bir duruma da ayrıca neden olmaktadır..Çocuk dahil çeşitli yoksunluklara neden olan bu durum Anayasa vede özellikle 137inci maddesine rağmen mümkün kılmaktadır. Buna ek olarak hala kanunlaşmış bir uygulama ve bu düzenleme ile sosyal hizmetler ile gili bir yararlanmanın ve çocuk haklarının savunulmasını da bu şekilde ortadan açıkça kaldırılmayı hedef kılmaktadır.Yoksunlukların giderilmesi ve toplumun güven dolu,huzur ve özgür kılmaya yönelik gözetimide içeren evrensel bir araç ve görevde böylece engellenmektedir.Özellikle çocuklar için savunmasız , yoksun ve yoksul kılmasını sürekli kılan bir durum ortaya çıkmaktadır.Yine böyle bir yetkinin ASPB ile genişleşmiş olması

aynı zamanda sosyal hizmetlerin yararlanmasını engellediği gibi yoksun kılınmasını da sürekli kılmak için olabilmektedir.Yönetmelikler de bu açıdan somut örneklerdir.Bu yaklaşım ile örneğin tıp konusunda eğitim almamış kişiler dışında veteriner dahil benzer bir yetki ile sağlık hizmetinin öngörüldüğü bir durum böylece ortaya çıkmaktadır.Afganistanda bile aranılan evrensel uygunluk ve tutarlılık aranmak yerine asli görev ve evrensel bir uygulamadan uzaklaşma öne çıkmaktadır. Yine kanunun başlığı ile uyumlu olmayan t(ç)orba kanun ile görüldüğü gibi bu uzaklaşma adalet ve sosyal hizmet adına daha da artmıştır. Hukukun üstünlüğüne ve insan haklarına saygının öne çıkarılmasına rağmen 2828 sayılı kanun ile asli bir görev olan sosyal hizmet(ler) ile ilgili yozlaşma öne çıkmaktadır. Yine çocukların korunması amacıyla öngörülen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun ve BM Çocuk Hakları Sözleşmesi ,Avrupa Sosyal Şartı ve en son İstanbul Sözleşmesi adına adalet hizmetine yönelik bu yozlaşma/yozlaştırma yeni ve görevler ile daha da derinleşmiştir.Yürütme açısından kamu zararları ile birlikte hem sosyal hizmet hem adalet hizmeti içinde bir keyfiliği birlikte ve ayrı ayrı öne çıkmaktadır.Özellikle sosyal ve hukuk devlet bağlamında evrensel açıdan söz konusu olan sosyal hizmet(ler) ve sosyal yardımlar ile ilgili boyutun hukukun üstünlüğü bağlamında özel hukuk ile kamu hukuk açısından gözetilmemesi özgür ve eşit yurttaşlık açısından değerlendirilmesini de ayrıca görev yapmaktadır.

ASPB VE 50.8 MİLYAR TL

28.Anayasada öngörülen özellikle 2,5,90,91,113 sayılı yükümlüğe rağmen TBMM tarafından yetkisini yürütmeye devreden ve böyle bir düzenlemeler bağlamında çocuklar,kadınlar,yaşlılar,engelliler dahil sosyal hizmetlerden yararlanmaya ve sosyal yardımlar için 2011 den beri asli görev adına bir uygulama söz konusudur.Hem kişisel hem de toplum açısından ortaya çıkan yoksunluk ve sosyal sorunların giderilmesine yönelik böyle bir görev ve yapılanma ile 2018 yılı bütçesinde ASPB için 26 milyar 690 milyon 506 bin lira TBMM de kabul edilmiştir.Yine kaynağını vergilerce karşılanan ve Maliye Bakanlığı tarafından açıklanan verilere göre ise sosyal sorunların giderilmesi için sosyal yardım programları aracılığıyla toplumun tüm kesimlerine ulaştırıldığından bahsedilmektedir. (Belediye gibi yerel birimleri içermediği de anlaşılmaktadır.)Merkezi yönetim açısından sosyal yardım programları çeşitlendirilmiş ve bu kapsamda 2018 Yılı Bütçesinde sosyal harcamalar için ayrılan kaynak miktarı 50,8 milyar TL'ye çıkarıldığıda açıklanmaktadır.Yoksun ve buna dayalı yoksul kişiler için kişi başına 8 TL gibi bir harcama sosyal sorunların giderilmesi içindir.Diğer taraftan 5 milyon işsiz ile oluşan bir sürelililik bu ihitiyacı arttırıken aynı zamanda 23 milyon çocuklar için koruma boyutu bu ihtiyaçları daha da arttırmaktadır. Yonsunluklar ile ilgili bu durum yaşlılar,engelliler gibi yeni ihtiyaç ve önemi de ayrıca içermektedir.Toplum adına sosyal koruma için sosyal hizmet ve sosyal yardım arasındaki ayırımın ve yaklaşım açısından evrensel bir değerlendirme ele alındığında ise aynı zamanda bir uzaklaşmayı da yansıtmaktadır. Ortaya çıkan yoksunluklar dahil çeşitli sosyal sorunların giderilmesine yönelik böyle bir yaklaşım ile de ödeme gücü olmayan 9,4 milyon vatandaşın sağlık giderlerini karşılamak amacıyla 8,2 milyar TL,500 bin engelli vatandaşın evde bakımına destek amacıyla 6,4 milyar TL öngörülmüştür.65 yaş üstü yaşlılar, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlar ve engelli vatandaşlarının yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamındadır.110 bin çocuk ve gencin ailelerinin yanında yetişmelerine imkan sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için ise 934 milyon TL ödenek öngörülmüştür.Kadın konukevlerinde şiddet mağduru kadınlara barınma hizmeti, psiko-sosyal destek, il avukatları ve Barolar tarafından hukuki destek, 0-6 yaş arası çocuklarına kreş imkanı sağlanmakta ve aylık net asgari ücret tutarının yarısına kadar harçlık verilmektedir. Şiddet mağduru kadınlarına sağlanan barınma imkânı için 5 milyon TL; çocukları için

sağlanan kreş hizmeti için 2 milyon TL ödenek öngörülmüştür.Korunmaya muhtaç çocukların korunmalarını gerektiren süre içerisinde aile ortamında yetiştirilmeleri amacıyla yürütülen koruyucu aile hizmetleri kapsamında koruyucu ailelere yapılacak ödemeler için 2018 yılında 104 milyon TL ,65 yaş üstü yaşlıları, bakıma ihtiyacı olan engelli vatandaşlar ve engelli vatandaşların yakınlarına bağlanan aylıklar kapsamında 1,2 milyon vatandaş için 5 milyar 943 milyon TL, ekonomik yoksunluk içinde olan 110 bin çocuk ve gencin ailelerinin yanında yetişmelerine imkan sağlayan sosyal ve ekonomik destek ödemeleri için 934 milyon TL ödenekte öngörülmüştür. Çocukların yoksunluk açısından her türlü ihmal ve istismardan korunarak sağlıklı gelişimini temin etmek üzere hizmet verdiğini iddia eden ASPB na bağlı çocuk yuvaları, yetiştirme yurtları, çocuk kuruluşlarının giderleri için 536,9 milyon TL ödenek öngörülmüştür. Ev tipi kuruluşlarda bakım hizmetinin verildiği Çocuk Evlerinin giderleri için ise 297,4 milyon TL ödenek görüldüğü gibi ayrılmıştır.

SOSYAL YARDIM , SOSYAL YARDIMLAŞMA VE DAYANIŞMA VAKFI İLE YOKSULLUĞUN İSTİSMARI

29.Nüfusun 80 milyon olduğu günümüzde Türkiye Cunhuriyetinde TUİK verilerine göre en azından % 22 oranında ki yoksunluk ile birlikte şiddetli maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk açısından en azından 16 milyon kişinin veya en azından 4 milyon ailenin yoksulluk içinde olduğunu da öngörmek mümkündür.5 milyon işsiz ve çocuklar dahil yoksunluğun ve yoksulluğun sürekli kılınması bu sosyal sorunların önemli ve temel parçasıdır.Bu bilgi önemli bir sosyal sorunu öne çıkmakta olup sosyoekonomi ve sosyopolitika dahil yönetim açısından yapılan tercihin de bir sonucudur. Kişiler ve toplum açısından sosyal sorunların giderilmesine yönelik bir çaresizliğin ve sosyal sorunlarlar ile ilgili boyutunun giderilmesini de öne çıkarmaktadır.Sosyal adalet ve eşitlik adına sosyal hizmet(ler) ve şiddetli maddi konusundaki yoksunluğun giderilmesine yönelik sosyal yardım için kamu harcamalarıda öne çıkmaktadır. Buna bağlı olarak vergi oranı sosyoekonomi ve sosyopolitika açısından yapılacak tercih için önemli olup bu ilişki zaman zaman siyaset açısından ve çeşitli şekilde gündeme gelmektedir.Vergi veren ile yöneten açısından öne çıkarılan tercih ve yapılan seçim uygulamaları da belirlemektedir.Vergi oranın düşük olmasının istihdama ve işsizliğin giderilme idaası ile ortaya çıkan sosyal sorunların giderilmesinde öne çıkarılan sosyal yardım gibi yöntem ve uygulama hem seçmen hemde vergi verenler açısından tercihlerin de arasındadır. Hayırseverlik/yardımseverlik gibi bir yöntem kamusal açısından tercihlerinde bir parçasıdır. Kişisel dahil dayanışma ve gönüllükte bir araç olup politika ve yaklaşım ekonomi ve siyaset açısından çare olabilmektedir.Ancak genç işsizliğin en az % 25 e çıktığı ve resmi olarak genel işsizlik oranının % 11-12 olduğu böyle bir işsizlikte sosyal sorunun önemli bir parçası olmaktadır.Yoksunlular konusunda bir süreklilikte öne çıkmaktadır.Ekonomi yönetim ve yaklaşıma dayalı olarak çeşitli yoksunluğa ve yoksulluğun sürekli kılınmasına da neden olması da önemli bir gerçektir.Evrensel bir ölçü ve değerlendirme konusundaki yoksunluk sürükliliği ve çözümsüzlüğüde devamlı kılabilmektedir.Böyle bir tercihe kaynaklı sosyal sorunların boyutları ve giderilmesi için öne çıkarılan sosyal yardım ve uygulamalar konusunda yapılacak tercih ve seçimler riskler ile birlikte daha da önemli kılmaktadır.Diğer taraftan anayasa ile ilgili bir yükümlülükte ayrıca öne çıkmaktadır.Yükümlüğün yerine getirlmesi yerine vurdumduymazlık/görmezden gelmelerde bu tercihlerin arasındadır.Bu durum hem sosyoekonomiyi hemde sosyopolitikayı öne çıkarmakta olup politika geliştirme ve çözümler dahil uygulamaların hukuk ve adelet adına yeniden değerlendirilmesini de gerektirmektedir. Aynı zaman da ailelere ayda ikiyüz Türk Lira ile yapılan bir sosyal yardım ve 4 milyon yoksul ailelerinin sürekli kılınması ,hedef ve araç olması sosyal ve siyaset ve demokrasi açısından yeni sorunlara da aynı zamanda neden olabilmektedir.Gelir dağılımında ki adaletsizliğin yansıması ve oluşan uçurum sorunların çözümünü daha da zorlaştırmakta

olup Suriyedeki iç savaş sonucu göç ek sorunlarada neden olmaktadır. İnsanca bir yaşam koşullarını sağlamak için ortaya çıkmasında en azından bir iyilik halini öne çıkardığı gibi temel haklar açıdan insanlık ile ilgili eksiklik ve yoksunlukları giderme konusunda öne çıkan yöntemlerden biri olan sosyal yardımın insan hakları için ilişkiyi bu açıdan öncelik yapmaktadır.Yine sosyal hizmetler ile ilgili uygulamayı da zorunlu kılmaktadır.Evrensel bilim ve tekniğe dayalı bir uygulamanın öne çıkarılması ile ölçü ve değerlendirme sosyal adaletinde sağlanmasıda neden olmaktadır. Adaletli ve güvenli bir toplumu da mümkün kılmaktadır.Hayırseverlik /yardımseverlik ile ilgili kişisel bir davranış ile kamusal bir hizmet ve hukuksal açısında bir ayrıştırmayı da ayrıca gerektirmektedir.

30.Toplum adına bu yönde ki çaresizlik ve de sosyal ve hukuk devlet adına 2018 yılında 763 Milyar TL için bir bütçe ve 50.8 milyar TL nin sosyal hizmetleri içeren bir sosyal yardıma ayrılmış olması başta yoksunluk dahil sosyal hizmetler ile ilgili birlikteliği içermektedir.Anayasa açısından hem kişiler ile ilgili temel haklar hemde bunlara dayalı sosyal sorunların giderilmesi için öngörülen taahüt ve yükümlülük ile birlikte yaşanılan sorunların büyüklüğü ve öneme rağmen ortada ki dağınıklık ve savurganlıkta öne çıkmaktadır.Sosyal hizmetler ile ilgili evrensel bir iyilik hali için ölçü ve değerlendirme yerine keyfilikler hukukun üstünlüğüne rağmen öne çıkmaktadır. Yüzde 6.7 gibi merkezi bütçeden ayrılan böyle bir oran ve keyfilikle birlikte yapısal ve uygulama dahil teknik ve hukuksal açıdan bir uygunluk ve tutarlılığın hala aranılmaması ,gözetilmemesi nedeniyle asli bir görev olan sosyal yardım ve sosyal hizmetleri evrensel açıdan ayrı ayrı değerlendirmeyi de gerekmektedir.Temel haklara kişisel açıdan adil bir şekilde ulaşılmasını savunmak ise hem hukuk hemde teknik açıdan uygunluk ve tutarlığın aranması evrenselliği de zorunlu kılmaktadır.

31.Özellikle ve hala TBMM kanunlaşmamış ve sosyal sorunların giderilmesine yönelik hukuksal açıdan oluşturulan bu boşluğun (?) devamı sonucu ASPB ile 23 milyon çocukların korunmasını öne çıkarmaktadır. Örneğin yoksunluklar rasında yer alan çocukların istismarı veya kadınlara yönelik cinayetler gibi önemli sorunlar için toplumsal açıdan oluşan yoğun baskıların giderilmesine yönelik çaresizlik ve çabalar uygulamanın ve kaynağının da bir parçası olmaktadır.Bu yoksunluğa yaşlılar veya engellilerde ayrı ayrı ve birlikte dahildir. Yine ASDEP(Aile ve sosyal destek proğramı) gibi sosyal hizmetler dışında kendine özgü bir uygulamalar için çeşitli çözüm aramalar da öne çıkmaktadır. Uygulama ve çözümlere yönelik çeşitli görev,yetki ve yapılanma açısından yer alan birimler arasında ise görüldüğü gibi Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü (SYGM) de öne çıkmaktadır.Şiddetli maddi yoksunluk bağlamında öne çıkan yoksulluk için böyle bir görev bağlamında kamuoyu açısından ısınma/barınma ile ilgili olarak kömür yardım dağıtımı gibi bir yardım veya beslenme ile ilgili makarna dahil koliler şeklinde ki dağıtım ve yöntemler için yansıyan görüntülerde bu uygulamanın önemli yansımalarıdır.Bu yoksunluk ve süreklilik bir çözüm olmayıp araç olması evrensel bir uygulamanın uzaklaşmasına neden olmaktadır.16.Nisan.2017 tarihli halk oylamaları dahil çşitli seçim dönemlerinde genellikle yansıtılan görüntüler ile birlikte ASPB 'nın 2016 yılındaki faaliyet raporuna göre sosyal yardım harcama tutarlarının 32 milyar TL olması ve 2018 de 51 Milyara TL ulaşılması %60 gibi artışı da öne çıkarmaktadır. 2001 yılında 61 milyon nüfus ve 50 katrilyon(milyar) bütçe ile de 1.3 Milyar TL den,(1 ABD Doları = 1.0007 TL) ile ortalama 1.2 Milyar ABD Dolardan 11 Milyar ABD dolar bir artışta görülmektedir. Bu artış aynı zamanda sosyal sorunları engellemeye yönelik ol(a)madığı aksine bir durum da ortaya çıkmaktadır. 2018 yılı için ortalama 80 milyon nüfus ve 760 milyar TL(180 Milyar ABDdoları) bütçe ile de 12 Milyar ABD Doları nın karşılığı bir harcama konusunda gelinen nokta ve uygulamalar sosyal ve hukuk devlet açısından bir uygunluğun aranmasını da gerektirmektedir.Özellikle 2004 yılın

da Anayasanın 90ıncı maddesi ve Avrupa Birliği ile oluşan ilişkiler sosyal yardımları ve verimliği hukuksal açıdan yeni bir boyuta taşınmaya neden olmaktadır..

32.Diğer taraftan bu rapora yansıtan bilgiler bağlamında görüleceği gibi sosyal yardımlardan faydalanan hane sayısı (3.154.069) dir. Düzenli yardımlardan faydalanan hane sayısı (2.342.946) dır.Geçici (Süreli) yardımlardan faydalanan hane sayısın ise (2.046.888) olduğundan bahsedilmektedir.Bu veriler bağlamında 2018 yılında en azından 4 milyon yoksul hane görüldüğü gibi öne çıkmaktadır.Bakanlığın diğer birimlerinin yanı sıra Sosyal Yardım ve Dayanışma Teşfik Fon (SYDTF) kaynaklarıyla 2016 yılında yapılan yardımlara aktarılan tutar ise (5.018.086.885.TL) dir.Gelir Vergi Mükelleflerinden % 98 oranında bir kaynak aktarılmakta olup diğer geliri ise trafik cezalarından kaynaklanmaktadır.Dolayısı ile teşvik gibi merkezi bütçe dışından bir kaynak geliştirme yerine merkezi yönetim açısından toplanan vergilerin aktarılması ile harcamaya yönelik bu kaynağın "fon" adıyla öne çıkarıldığı bir yöntem ve uygulama sosyal yardım adına öne çıkmaktadır.

33.Çeşitli yardımlar için öngörülen böyle bir "vakıf" yapılanması öne çıkmaktadır. Sosyal yardım programlarıyla hem yoksulluk içinde bulunan ve hiçbir sosyal güvencesi olmayan yoksul, kimsesiz, engelli ve ihtiyaç sahibi kimselere yardımcı olunduğundan da böylece bahsedilmektedir.Aslında şiddetli maddi yoksunluk gibi süreklilik dahil sosyal sorunların giderilmesine yönelik asli bir görev ve iddiası ve de görüntüsü ile hem istihdam odaklı, mesleki eğitim ve proje destekleriyle işsiz, eğitimsiz kişilere yardımcı olmakta bu uygulamaların parçasıdır.Sosyal hizmet yöntemleri de öne çıkarılmak istenmektedir. Türkiye'de il ve ilçelerde sayıları bine yaklaşan "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları/SYDV" aracılığıyla sosyal yardımlarını yurt çapında koordineli bir şekilde yerine getirdiği de bu arada öngörülmektedir.Fakat anayasa da asli görevler açısından öngörülen bütünlük ve sosyal hizmet yöntemler ve uygulamalar yerine onbin çalışan ile "zekat memurluğu" gibi benzer bir nitelik ve özellik sonucu kendine özgü bir uygulama da böylece öne çıkmaktadır.Hukuk dahil asli bir görev yerine devredilen 2018 yılında 7 milyar TL gibi vergi verenlerce karşılanılan kaynak ve görevler ile öngörülmektedir. Böyle bir yöntem ile harcanması da bu hedefin bir amacı ve aracıda olmaktadır. Senede ortalama aile başına iki bin Türk lirası ile sosyal sorunların giderilmeside hedeflenmektedir. SYDVları ise bilindiği gibi 29.5.1986 tarihinden beri 3294 sayılı "Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu " bağlamında öne çıkarılmıştır. Kamuoyunda ise fak-fuk fonu (fakir fukara fonu) adıyla genellikle bilinmektedir. Seçim dönemlerinde kömür veya makarna dağıtımı da kamuoyu açısından görüntülerle öne çıkmaktadır.Fonun kaynağının özellikle vergi verenlerce sağlanması ve merkezi yönetim yerine ihtiyaç sahibi vatandaşlara nakdi ve ayni olarak dağıtmanın ise vakıflarca yürütülmesinde illerde vali, ilçelerde kaymakamların başkanlığında faaliyet gösterilmesi nedeniyle de bir kamu görüntüsü/algısı özellikle ve ayrıca yansıtılmaktadır.Bu görüntüler aynı zamanda çeşitli şekilde de tartışılmaktadır.Ancak evrensel ve hukuksal boyut tartışma noktasına hala gelmemektedir.

34.Sosyal yardımlar ile ilgili 1986 itibaren başlayan böyle bir süreçte örneğin 1987 de (2.270.458) kişiye yapılan (60 208 251) ABD Dolar karşılığı yardımlar ve harcama aynı zamanda 1987 ve 1989 dahi seçimlerin önemini ve siyasetinin belirlemesi için de ilk önemli örneklerden birisi olmuştur.Böyle bir kaynak ve uygulamadaki yöntemle öne çıkan SYDV ve hala 3294 sayılı kanunun hükümlerince ise görüldüğü gibi her il ve ilçede 1986/11 sayılı Başbakanlık Genelgesi ekinde yer verilen resmi senet ile Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre de kurulmuşlardır. 5737 sayılı Vakıflar Kanunu'nun 3 üncü maddesinde Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan Vakıflar "Yeni Vakıf" olarakta adlandırılmıştır. Mezkûr Kanun'un 4 üncü maddesinde Vakıfların özel hukuk tüzel kişiliğine sahip oldukları açıkça hükme bağlanmış olup yetkili karar organı ise görüldüğü gibi Mütevelli Heyetidir.2018

yılında aile başına ortalama iki bin Türk lirası ile birlikte kişiler için ayda en fazla yüz Türk lirası *günlük 4 TLsı- (25 ABD doları) ile yapılan sosyal yardıma yönelik böyle bir yapı ve yapılanma ile de il ve ilçelerdeki tüm yardım programları, bu mütevelli heyetlerin kararları ile yürürlüğe girmektedir. SYDVakıfları ile Genel Müdürlük arasında hiyerarşi olmayıp, Vakıflar Özel Hukuk Tüzel Kişiliği şeklinde örgütlenmişlerdir.. (Vakıfların denetimi ise, hesap yönünden Vakıflar Genel Müdürlüğü'nce; idari yönden ise İçişleri Bakanlığı'nca da yapılmaktadır.)Bu şekilde kamu kaynakları ile yapılan harcamalara yönelik merkezi yönetim örgütlenme yapısı içinde denetimin de kendine özgü oluşturulduğu bir yapı oluşturulmuştur. Üstelik bu şekilde yapılandırılan vakıflarda istihdam edilen ve kamu görevlisi niteliği taşımayan kişilere de yaptırılan başvuranların sosyal durumlarının incelenmesine yönelik çalışmalarda "Sosyal İnceleme Raporu" olarak öne çıkarılmaktadır.Teknik ve hukuksal açıdan böyle bir yanıltma ile vergi verenlerce oluşturulan kamu kaynağının harcanmasında da bir gerekçe oluşturulmaktadır.Anayasa açısından öngörülmesi gereken asli bir görevin yerine sosyal devlet açısından böyle bir algının vede yanıltmanın öne çıkarıldığı bir durum ayrıca ortaya çıkmaktadır.Evrensel sosyal hizmet bilimine ve teknik uygulamaya rağmen harcamanın kaynağı ile hayırseverliğinde dışında post modern bir hayırseverliğin öne çıkarıldığı özgün bir yaklaşımda öne çıkmaktadır.

35.Hala kanunlanmamış ve hukuka uygun ol(a)mayan ASPB ile 3294 sayılı mevcut yapılanma ve "Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü" şeklinde böyle bir yapılanma öngörülürken işlev ve görevde ise her hangi bir değişiklik yapılmamıştır. Oluşturulan yapı ve bu yöndeki beceri gereği de harcamalara yönelik gene her hangi bir Sayıştay denetimi olmadığı gibi harcamalar için gerekli alımların İhale Kanununa tabii olmadığı ve her vakfın kendi vakıf senedine göre alım yaptığı ve yapacağı da uygulamanın bir başka gerçeğidir. Yapılan harcamalar ve alımlar birlikte düşünüldüğünde vergi verenler açısından önemli bir durum bulunmak ile birlikte bu durum yardımlardan yararlanan açısından yardımların sanki "gökten" özel olarak geldiği şeklinde algılanacağı bir durumu da yaratmaktadır.Ekonomi ve politika ile ilgili yönetim bağlamında söz konusu olan tercihler ile toplumun %22 sinin yoksulluk içinde kalması ve bu yöndeki çaresizliğin giderilmesinin yürütme tarafından verilmiş bir lütuf ve buna bağlı olarak minnet ilişkinin olarak öne çıktığı bir durumu da ortaya çıkarmaktadır.İşsizliğin yüksek olması ve şiddete dayalı maddi yoksunluğa dayalı yoksulluk aynı zamanda sürekliliğe ve de yeni bir kimliğe,ilişkiye ve davranışın oluşmasına da neden olmaktadır.Eşitlik ve özgür yurttaşlık yerine kollektif bir topluluk bir davaya ve hareket dönüşme durumda ise toplumu oluşturan gönüllü topluluktan bir uzaklaşmaya neden olabilmektedir.Kişilerin bağımsız ve özgürleşmesi yerine yoksunluğun ve yoksulluğun bir kader olması ve bağımlı kılmak aynı zamanda yoksulluk için yeni bir kimlik ve bir istismar alana da dönüşebilmektedir.Kişilerin savunmasız kalmasıda ayrı ve önemli bir kaynağı olmaktadır.

36.Özellikle sosyal devlet ve yurttaşların toplumsal/kamusal korunması bağlamında yoksunluk ve dolayısı ile yoksullukla mücadelede sosyal hizmetler ile birlikte önemli araçlardan biri olan sosyal yardımın hem hukuka aykırı hemde uygulamanın yozlaştırıldığı duruma da ayrıca neden olmaktadır.Evrensel değerler ve hukukun üstünlüğü yerine 2011 yılında gelinen nokta aynı zamanda finansal ve de siyasi hayatı etkileyici bir boyuta da taşımıştır.Vatandaşın haklarını savunmak ve vergi verenlerce kamu harcaması için bir verimlikte aynı zamanda bir değerlendirme noktası olmaktadır. Ortaya yansıyan çeşitli görüntülere , uygulamalara rağmen vergi verenlerce oluşan kamu kaynaklarının vakıf şeklindeki özel hukuk kimliği altında yürütülmesi ve harcamalara yönelik denetimin neredeyse yapıl(a)maması vergi verenler açısından da ayrıca tartışılması veya tartışılmamasıda önemli bir sorundur. ASPB için de oluşturulmuş bu uygulama "Yurttaş-Devlet/İdare/Yürütme" ilişkisini de hukuksal ve teknik açıdan özellikle ve ayrıca tartışılır

kılmaktadır. Hem hukuk hemde teknik açıdan bir uygunluğun aranılmadığı böyle bir hizmet öne çıkmaktadır Bu tartışmalı yaklaşım aynı zamanda hala kanunlaşmamış ASPB açısından ve yurttaşlar açısından önemli diğer ek hukuksal sorunlara da nedendir.

37.Ayrıca; mütevelli heyet başkanının mülki amir olan Vali veya Kaymakam olması ve diğer üyelerin kamu görevlerinden olması diğer üyelerin işlevini şekilsel bir konuma getirilirken Fon yönetimi dışında harcamalara yönelik bir yönetmelik hala söz konusu değildir.Kendi mantığı ve uygulama içinde kalınmasına için de düzenleme böylece ve özellikle hala mümkün kılınmaktadır. Böyle bir keyfiliği de içeren durumun şimdiye kadar kamuoyunda tartışıl(a)maması uygulamayı hem vergi verenler hem de yararlananlar açısından hak ihlalleri daha daha da ilginç ve önemli kılmaktadır.2018 yılın da öngörülen 7 Milyar TL lik harcamaya yönelik böyle bir uygulama uygulayıcılar açısından idari veya bürokratik işlemler için kolaylaştırıcı olması vakıf web sayfaların da bir beceri olarak ironik ve/veya acı bir şekilde de yansıyabilmektedir. Fakat ortada yardımlardan kimin ne şekil nasıl yararlanacağına yönelik öncelikli olarak herhangi temel bir yasal düzenleme olmadığı gibi uluslararası sözleşmeler rağmen adil bir şekilde yürütülmesine yönelikte yasal güvence görüldüğü gibi hala yoktur. Bu uygulamaya yönelik kurul kararı ve Bakanlık genelgesiyle örneğin "Eşi vefat etmiş kadın" olarak nitelendirilen ihtiyaç sahiplerine yönelik uygulanan yöntem ve genelge bu açıdan somut bir örnektir.

38.Sosyal ve hukuk devleti bağlamında toplumda "SOSYAL ADALET" ve "EŞİTLİK" duygularını da zedeleyebilecek bu uygulama öne çıkarken aynı zamanda sosyal ve hukuk devlet niteliğinin zedelenmesine,içeriğinin boşaltılmasına da neden olmaktadır. Bu yöndeki katkılar ve uygulamalara yönelik genelde o ilin Valisinin veya Kaymakamının veya Yürütmenin yaklaşımına göre görüldüğü gibi 2004 yılından beride ayrıca ve halen belirlenmektedir.Vakıf heyeti başkanlığının Vali veya Kaymakamda olması ve başvurularda Valiliğin veya Kaymakamlığın öne çıkması uygulamayı bir "idari" ve "yürütme"nin hizmet gibi algılanmasına yardım ederken aslında ortada kamu tarafından yürütülen "idari" bir görev ise hukuksal açıdan söz konusu değildir. Bir taraftan yoksul kalan yurttaşların temel ihtiyaçları öne çıkarılırken hele yakacak yardımı kapsamında yapılan kömür dağıtımlarında basına yansıyan bazı fotoğraflarda kömür torbalarının üstünde önceleri "Başbakanlık" 2011 den itibaren ise "Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı" ibarelerinin yer alması bu algıyı kuvvetlendiren diğer önemli bir durumdur. Halbuki mevcut uygulama çerçevesinde vakıftan Valilikler veya Kaymakamlıklar üzerinden yardım talep eden kişi yasal bir düzenleme olmadığı için asla bir hak sahibi konumunda/kimliğinde hala değildir.Sorunlara kaynaklı ihtiyaçlara yönelik talep vakıf tarafından ret edildiğinde veya yardımın başka bir şekilde yapılmasına karar verilmesi durumunda ise bu kişinin idari hukuk çerçevesinde hakkını araması mümkün değildir. Özellikle bir yardım kararı; bir mütevelli heyeti kararı olduğu için ve de bunun vakıf senedine uygunluğu dışında kararın içeriğine, niteliğine ve işlevine yönelik bir hukuki sürecin olamaması da uygulamanın başka bir görmezden gelinen temel gerçeğidir.İşsizlik dahil yaşanılan sorunun çözümüne yönelik ayda kişiler için en fazla yüz Türk lirası ile kişiler için hukuksal bir güvence ortadan böylece kalkabilmektedir.Savunmasız bırakılmaktadır. Ekonomik açıdan yapılan tercih sonucu ortaya çıkan sosyal sorunun giderilememesi ve de buna bağlı olarak kişilerin her ay yüz Türk lirasına ihtiyaç duyulması için yeni bir bağlılık ve ilişkinin oluşturulması yurttaşlık açısından yeni sosyal ve hukuksal sorunlara da neden olabilmektedir. (Not: Sık sık yurtdışında STK'ların sosyal hizmet uygulamalarını yürüttüğü konusunda örnek olarakta gösterilen Almanya da ise 1919 yılındaki Weimer Anayasasında yaptığı ve bunu 1945 anayasasına da aynen taşıdığı mezhepler arası uzlaşmaya dayalı düzenlemeyle Türkiye'de STK denilen Yürütme Dışı Kuruluşlar/NGO tarafından verilen sosyal hizmetler ile ilgili uygulamalar "idari" hukuk kapsamındadır.Bu durum ve ayırım İsviçre dahil Kıta Avrupasında ki ülkeler içinde geçerlidir.)

39.Hak ve hukuk aramanın bu şekilde tıkatılması ve engellenmesinden dolayı da genelde uygulamanın “hak” odaklı olduğu veya ihtiyaç sahiplerinin “hak sahibi” olduğu şeklinde yapılan söylemler/adlandırmalar bu açıdan yanlıştır.Eksiktir.Yanıltıcıdır.İçerik açıdan da boştur. Teknik olarak gerçeği de yansıtmamaktadır. “Lütfedilen” ve “minnet”e dayandırıldığı şeklinde nitelendirilebilecek bir ilişki ise gayet açıktır.Konuyu yargısal sürece taşımak yüksek harçlar ve ortaya çıkabilecek giderler nedeniyle de oldukça maliyetlidir.Son yapılan hukuk usullerine yönelik yapılan yasal düzenlemeler bu maliyetleri daha da arttırmıştır.Örneğin öngörülen aylık 250 TL lik yardım için en azından 1.300 TL den daha fazla bir başvuru harcının mahkemeye yatırılması hukuksal güvencenin gözetilmemesinin de somut bir örneğidir.Ayrıca hak savunuculuk ve adil bir yargılamanın bir parçası olan avukatlık hizmeti içinde böyle bir alan tüm emeğe,sabıra ve yorgunluğuna rağmen gelir açısından hiçte çekici değildir.Anayasa ile ilgili bir normatif bir boyutun ise yargısal dahil hala o noktaya gelinmediği görülmekte olup avukatlık hizmeti dışında bu alan/lara yönelik ayrı bir ücretsiz hukuksal danışmanlık hizmetine ulaşımda hala gündeme gel(e)memektedir.

40.Sosyal Adalet için bir davranıştan oldukça uzak adil olmayan davranış ve uygulama aslında başta insan onurunu korumak ile ilgili BM Temel İnsan Hakları Sözleşmesi olmak üzere Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine de bir aykırılığa neden olmaktadır. Yine iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartının öncelikli 13.14.16 ve 17 maddelerine de aykırı bir uygulamadır.Görmezden gelinmesine rağmen de bir gerçektir. Çünkü ortada Vakıfların kurulması ile ilgili kanun ve vergi verenlerce oluşan kamu kaynakları ile oluşan fon yönetimi ile ilgili Genel Müdürlüğün oluşturulmasına yönelik kanun ve ASPB na yönelik kararname dışında Hak ve Hukuk uygulamasına yönelik ne bir yasal düzenleme ne kamusal/ kurumsal bir yapı nede asli bir görev ve uygulama bulunmamaktadır. Aksine oluşturulan ve 633 sayılı KHK ile devam ettirilen “vakıf modeli” ile keyfi uygulamalara gayet açık bir uygulamadır.Hukuk dahil asli bir görev şekil olarak öne çıkmasına rağmen teknik bir uygulama niteliğinde de değildir.Hak sahipleri adalet ve sosyal hizmet açısından savunmasız kılmaktadır. Ne bir harcamanın kaynağını oluşturan vergi verenlere yönelik şeffaflık açısından bir duyarlılık vardır. Ne de hizmetten yararlanana ve bunun belirlemesine yönelik bir duyarlılık vardır. Sadece içi doldurulmamış söylemler vardır.Fakat yapılan söylemlere rağmen ne başta hukukçular olmak üzere ihtiyaç sahipleri uygulamayı hak olarak görmedikleri gibi vergi verenlerinde konuyu sorgulayıp bu yardımların nasıl ve neye göre yapılabildiği şeklinde kuvvetli bir sorgulamaya yönelmesi de bu süreçte yaşan(a)mamaktadır.

41.Ayrıca; yapılan yardımlar ile ilgili vakıflara yönelik her hangi bir dava süreci ve bir sonuç şimdiye kadar basına yansıyamamıştır.Bu durum ,çocuk dahil hak sahiplerinin savunulması ve yanında olması içinde önemlidir. Söz konusu olan bir avukatlık hizmetinde ki eksiklikte önemli bir nedendir.Yine sosyal hizmet ile ilgili savunuculuk bağlamında bir görev ve sorumluluğu öne çıkaran sosyal hizmetler için yer alan sosyal hizmet uzmanları da hak sahiplerini savunmasız bırakmaktadır. Yanında ve birlikte olunmadığı gibi bilim dünyası için görmezden gelmeler,meşru kılmalar bir yararlanmayı da öne çıkarmaktadır. Gerçek bir ihtiyaç sahibine yönelik özellikle de iç hukukun bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı'nın hem 13 üncü hem de 14 üncü maddesi kapsamında idareye yönelik hak talebinde bulunan hukuki bir sürece hala rastlanılmamıştır. Hukukçuların ilgi alanına, tartışmasına da girmiş bir uygulama da bulunmamaktadır. Belli bir yasal düzenleme olmamasından dolayı hak odaklı bir uygulama olarak nitelenemeyecek bu uygulamanın “sadaka” şeklinde bir uygulama olarak nitelendirilmesine ve değerlendirilmesine de bu şekilde kuvvetli bir zemin oluşmaktadır.Sosyal sorunun önemli bir parçası olan yoksunluğa dayalı ”yoksulluk” ise

mücadele edilmesi gereken bir olgu olması yerine böyle bir uygulama için istismar dahil bir "araç"a dönüşebilmektedir. Bundan birçok açıdan yararlanılması da olanaklı hale de gelmektedir. En son 16 Nisan 2017 tarihinde yapılmış olan halk oylaması dahil bazı seçimlerde yansıyan örnekler ele alındığında siyasi bir araç olarak da kullanılabilinmektedir. Tabii bu arada insan "onuru" gibi temel insan hakları ile ilgili kavramlar ile birlikte bir toplumun çimentosu olan "sosyal adalet","devlete güven" gibi kavramların içi de boşaltılabilinmektedir. Özgür ve eşitliği de içeren "yurttaşlık" duyguları da zarar görebilmektedir.

Özellikle Vakıfların ve uygulamanın işlevi ve algısı ile de ilgili bu durum 2009 tarihli Devlet Denetleme Kurulunun raporunda da değerlendirilmiştir. Ayrıca TBMM'nin yapmış olduğu bir araştırma raporunda yer alan "TBMM Araştırma Komisyonu, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının hukuki alt yapısı itibarıyla "gerçekte özel hukuk tüzel kişisi olmasına karşın, amacı, gelirlerinin temin edilme yöntemleri ve yöneticileri açısından değerlendirildiğinde bunların, geleneksel vakıf anlayışının dışında adeta bir "*kamu kuruluşu görüntüsü"* verdikleri sonucuna varmıştır (TBMM: 177)" şeklindeki bu değerlendirmede rapora aynen yansıtılmıştır.

AVRUPA SOSYAL ŞARTI

42.Anayasada yer alan yükümlülüğe ve sosyal adaletin sağlaması için değerlendirilmesi gereken "Avrupa Sosyal Haklar Sözleşmesi" diye de adlandıran CET 35 sayılı Sözleşme 18 Ekim 1961'de Torino'da imzalanmış ve 26 Şubat 1965 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Sosyal sorunlar ile ilgili olarak temel hakları ile ilgili yoksun kılınan kişilerin hukuksal açıdan güvence altına alınması ve mağduriyetlerin giderilmesi için Türkiye bu sözleşmeyi 18 Ekim 1961 tarihinde imzalamış ancak 16 Haziran 1989 tarihinde onaylamıştır. 3581 sayılı Onay Kanunu 4 Temmuz 1989 gün ve 20215 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.2004 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile de bir kanun olarak iç hukukun bir parçası haline gelmiştir.

Gene Türkiye tarafından 2 Nisan 1996 tarihli Gözden Geçirilmiş Şart, 6 Ekim 2004 tarihinde bazı maddelere çekince konularak kabul edilmiştir. 27 Haziran 2007 tarihinde Türkiye Gözden Geçirilmiş Şart'ı onaylamış ve 1 Ağustos 2007 tarihi itibariyle Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı da yürürlüğe girmiştir. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı'nda, Avrupa Sosyal Şartı'nda (ve ek protokollerle) teminat altına alınan haklara 8 yeni hak eklenmiş, ancak Avrupa Sosyal Şartı'nın geleneksel yapısı da aynen korunmuştur. Sözleşmede yer alan Sosyal Şart(lar) birer bildirge değil uluslararası sözleşme niteliği taşıyan ve onaylayan ülkeler açısından bağlayıcı belgelerdir. Üye ülkelere belirli maddelere çekince koyma imkânı da tanımaktadır. Kuşkusuz isteyen ülkeler Sosyal Şart'ın tümünü onaylayabilmektedirler. 2004 yılından beri iç hukukunda bir parçası olan Uluslararası sözleşme niteliğindeki "Avrupa Sosyal Şartı/ASŞ" (Gözden Geçirilmiş) sözleşmesinin 1. Bölümü şu şekildedir.

"*Âkit Taraflar, ulusal ve uluslararası nitelikteki tüm uygun yollarla aşağıdaki hak ve ilkelerin etkili bir biçimde gerçekleşebileceği koşullara ulaşmayı politikalarının amacı sayarlar:*
1- Herkes, özgürce edinebildiği bir işle yaşamını sağlama fırsatına sahiptir.
2- Tüm çalışanların adil çalışma koşullarına sahip olma hakkı vardır.
3- Tüm çalışanların güvenli ve sağlıklı çalışma koşullarına sahip olma hakkı vardır.
4- Tüm çalışanların, kendileri ve ailelerine iyi bir yaşam düzeyi sağlamak için yeterli adil bir ücret alma hakkı vardır.

5- Tüm çalışanlar ve işverenler, ekonomik ve sosyal çıkarlarını korumak amacıyla ulusal ve uluslararası kuruluşlar düzeyinde örgütlenme özgürlüğüne sahiptir.

6- Tüm çalışanlar ve işverenler, toplu pazarlık hakkına sahiptir.

7 - Çocuklar ve gençler, uğrayacakları bedensel ve manevi tehlikelere karşı özel korunma hakkına sahiptir.
8- Çalışan kadınlar, anne olmaları durumunda, özel korunma hakkına sahiptir.
9- Herkesin, kişisel ilgi ve yeteneklerine göre bir mesleği seçmesine yardımcı olacak uygun mesleki yönlendirme imkânına sahip olma hakkı vardır.

10- Herkesin, mesleki eğitim için uygun imkânlara sahip olma hakkı vardır.

11- Herkes, ulaşılabilecek en yüksek sağlık düzeyinden yararlanmasını mümkün kılacak her türlü önlemden yararlanma hakkına sahiptir.

12- Tüm çalışanlar ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler, sosyal güvenlik hakkına sahiptir.
13- Yeterli kaynaklardan yoksun olan herkes, sosyal ve tıbbi yardım alma hakkına sahiptir.
14- Herkes sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkına sahiptir.
15- Özürlüler toplumsal yaşamda bağımsız olma, sosyal bütünleşme ve toplumsal yaşama katılma hakkına sahiptir.

16- Toplumun temel birimi olarak aile, tam gelişmesini sağlamaya yönelik uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.

17- Çocuklar ve gençler uygun sosyal, hukuksal ve ekonomik korunma hakkına sahiptir.
18- Herhangi bir Âkit Tarafın vatandaşları, inandırıcı sosyal ve ekonomik nedenlere dayanan kısıtlamalar saklı kalmak kaydıyla, diğer bir Âkit Taraf ülkesinde, o ülke vatandaşlarıyla eşit koşullar altında kazanç getirici herhangi bir işte çalışma hakkına sahiptir.

19- Bir Âkit Taraf vatandaşı olan göçmen işçiler ve bunların aileleri herhangi bir başka Âkit Taraf ülkesinde korunma ve yardım alma hakkına sahiptir.

20- Tüm çalışanlar, istihdam ve meslek konularında cinsiyete dayalı ayrım yapılmaksızın fırsat eşitliği ve eşit muamele görme hakkına sahiptir.

21- Çalışanlar, işletmede bilgilendirilme ve danışılma hakkına sahiptir.

22- Çalışanlar işletmedeki çalışma koşullarının ve çalışma ortamının düzenlenmesine ve iyileştirilmesine katılma hakkına sahiptir.

23- Her yaşlı insan sosyal korunma hakkına sahiptir.

24- Tüm çalışanlar, iş akdinin sona erdiği durumlarda korunma hakkına sahiptir.

25- Tüm çalışanlar, işverenlerinin aciz haline düşmesi durumunda alacak taleplerinin korunması hakkına sahiptir.

26- Tüm çalışanlar, onurlu çalışma hakkına sahiptir.

27- Ailevi sorumlulukları olan ve çalışan ya da çalışmak isteyen herkes, herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadan ve ailevi sorumluluklarıyla çalışması arasında, olabildiğince, uyuşmazlık olmadan bunu gerçekleştirme hakkına sahiptir.

28- İşletmelerde çalışanların temsilcileri kendilerine zarar veren eylemlere karşı korunma hakkına sahiptir ve görevlerini yerine getirmek için uygun imkânlarla desteklenmelidirler.

29- Tüm çalışanlar toplu işten çıkarma sürecinde bilgilendirilme ve danışılma hakkına sahiptir

.30- Herkes, yoksulluğa ve toplumsal dışlanmaya karşı korunma hakkına sahiptir

.31- Herkes konut edinme hakkına sahiptir."

43 .Kişiler ve toplumsal açıdan çalışma dahil yoksunluklar açısından ortaya çıkan sosyal sorunlar için bu bölümde yer alan hakların "Âkit Taraflar kendilerini, III. Bölümde belirtildiği gibi, aşağıdaki madde ve fıkralarda yer alan yükümlülüklerle bağlı saymayı; taahhüt ederler." şeklinde belirtildiği 2.Bölümde yer alan "***Sosyal ve tıbbi yardım hakkı***" ile ilgili 13. madde deki düzenleme "*Âkit Taraflar sosyal ve tıbbi yardım hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla:*

1- Yeterli olanağı bulunmayan ve kendi çabasıyla veya başka kaynaklardan, özellikle bir sosyal güvenlik sisteminden yararlanarak böyle bir olanak sağlayamayan herkese yeterli yardımı sağlamayı ve hastalık halinde bunun gerektirdiği bakımı sunmayı;

2- Böyle bir yardım görenlerin, bu nedenle siyasal ve sosyal haklarının kısıtlanmasını önlemeyi;
3- Herkesin, kişisel veya ailevi mahrumiyet halini önlemek, gidermek ya da hafifletmek için gerekebilecek öneri ve kişisel yardımları uygun kamusal ya da özel hizmetler eliyle alabilmesini sağlamayı;

4- Bu maddenin 1. 2. ve 3. fıkralarında değinilen hükümleri, ülkelerinde yasal olarak bulunan diğer Âkit Tarafların vatandaşları ile kendi vatandaşlarını eşit tutarak, 11 Aralık 1953'te Paris'te imzalanmış olan Avrupa Sosyal ve Tıbbi Yardım Sözleşmesi ile üstlendiği yükümlülükler çerçevesinde uygulamayı; taahhüt ederler." şeklindedir.

44.Görüldüğü gibi sosyal sorunlar kapsamında yer alan yoksunluğun ve ve bağlı olarak yoksulluğun giderilmesine yönelik hem sosyal yardım hemde sosyalizasyonu içeren sosyal iyileştirmek ile ilgili tıbbi bir yardımlaşma hakkı iç hukukun bir parçası olarak 2004 yılından beri bir yükümlülüğü öne çıkarmaktadır. Adalet,sağlık ve eğitim gibi hizmetlerin tamamlayıcı bir unsuruna yönelik kamusal bir hizmet olan sosyal hizmetlerden yararlanmak için danışma dahil yardım,dayanışma ve desteği de ayrıca yükümlü kılmaktadır.Bu yükümlülük sosyal hizmet konusunda hak savununuculuğu görev yapmakta olup "taraf" yapmaktadır.Hak sahinin yanında olmayıda gerekmektedir.Taraf olma bağlamında yürütme tarafından bir yükümlüğün kamusal açıdan yerine getirilmesini ve bu yönde bir hukuksal güvencenin sağlanmasını da öne çıkarmaktadır.Anayasanın 123üncü maddesi ve böyle bir taahütle idari hukuk dahil kamu hukuk ile özel hukuk açısından bir ayırımın gözetilmesi ve de savunulması temel haklar açısından zorunlu kılmaktadır.Bu yükümlülük(ler) aynı zamanda asli bir görev ve sorumluluğu da Anayasa açısından zorunlu kılmaktadır.Fakat hala kanunlaşmamış ASPB ile birlikte böyle bir asli görev ve uygulamaya yönelik uygulama hak sahipleri açısından başta anayasaya önemli bir aykırılığa neden olmaktadır.Ayrıca TBMM de ASPB nın kanunlaşması ile ilgili bu boyutun başta Anayasa Komisyonunda hala görüşmemesi/perdelenmesi/ görmezden gelinmesi de önemli bir gerçektir.2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu ve sosyal hizmetler ile bir yükümlülük dahil yasama açısında bu hakkın görmezden gelinmesi ayrı bir hukuksal sorunu da öne çıkarmaktadır.Aynı zamanda 633 sayılı KHK ile öngörülen görev ve teşkilat bağlamında kamu personel rejimi ve uygulama ile birlikte hukuk ve teknik açıdan bir uygunluk ve tutarlılık hala aranmamaktadır. Hukuk üstünlüğü ve de sosyal ve hukuk devlet ilkeleri nedeniyle yasama ,yürütme ve yargı erkleri açısından önemli bir görmezden gelinme de öne çıkmaktadır.

45.Ayrıca İngilizce ve Fransızca resmi dil olarak kabul edilen bu sözleşmenin örneğin Almanca metinde ise "*Jedermann hat das Recht auf Fürsorge, wenn er keine ausreichenden Mittel hat."* şeklinde çevirilmiştir.*"*Herkesin yeterli kaynaklara sahip olmaması durumunda yardım ve bakım hakkı vardır." şeklinde Türkçeye çevrilmeside bu bakışı yansıtmaktadır. Bu bilgiler bağlamında sosyal yardım adına 2011 den önce ve sonra ASPB tarafınca sosyal

yardım adına yürütülmüş bu uygulama görüldüğü gibi asli bir görevi yükümlü kılarken kamusal bir göreve yönelik yer alan kişiler için Anayasanın 137inci maddesi bir değerlendirme noktası olabilmektedir..Vergi ile oluşan kamu kaynağının özel hukuk kapsamında harcamanın mümkün kılması SYDV başkanı da olan Vali ve Kaymakamları sorumsuz kılmamaktadır. Aynı zamanda asli bir görevde ve görevlerce yerine getirilmesi yerine özel bir alana devredilmesi ve kamu kaynakların harcanması aynı zamanda önemli anayasaya aykırılığı kasıtlı veya kasıtlı olmayacak şekilde devam ettirmektedir.

Hala kanunlaşmamış ASPB ve sosyal yardım adına uygulama aslında bilindiği gibi mütevelli heyeti başkanı olan Vali veya Kaymakamın konuyu yaklaşımı ile birlikte şekillendirmektedir. Böylece,"hayırseverlik" yaklaşımın ötesinde uygulanmasına da olanak sağlanırken İdarenin/Yürütmenin Şart'ın 13 üncü maddesi kapsamındaki yükümlülüğü ve sorumluluğu da önemli ölçüde perdelenmektedir.Hak sahiplerini savunmasız kılmakta olup sosyal hizmet konusunda öne çıkarılan bu görev hala engellenmektedir. Uygulama "Teknik" bir uygulama hala ol(a)mamaktadır. Uygulamayı belirleyen bu yaklaşıma bağlı olarak Türkiye Cumhuriyeti Yurttaşlarının bir birey, bir insan olarak özgürleşmesi ve eşit olması da bir ölçüde uygun görülmemektedir.

SOSYAL HİZMETTEN YARARLANMA HAKKI

47.Özellikle ve öncelikle asli bir görev açısından öne çıkarılan ASPB ilgili orjinal ASŞ için TBMM de yapılmış olan Türkçe çeviride ise bilindiği gibi "Sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkı" şeklinde yansıtılmıştır.Bu çeviri ile de 14.madde "*Âkit Taraflar Sosyal Refah Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamak amacıyla:*

1- Sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanarak, toplumda bireylerin ve grupların refah ve gelişmelerine ve sosyal çevreye uyum sağlamalarına katkıda bulunacak hizmetleri teşvik etmeyi ya da sağlamayı;

2- Bireylerin ve gönüllü ya da diğer örgütlerin bu tür hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesine katılmalarını özendirmeyi; taahhüt ederler." şeklindedir.Ancak orjinal İngilizce metinde yer alan "social welfare" kelimesi ve kavramının diğer orjinal Fransızca dahil Almanca gibi diğer diller ile Türkçeye "sosyal refah" şeklinde yapılmış çeviri bir birleriyle uyum içinde değildir.Kısaca yanlıştır.Kasıtlı ve kasıtlı olmasın ,böyle bir çeviri yanlışlığı temel haklar açısından öne çıkan bir hakkın ayrıca engellenmesine de yardımcı olmaktadır.Bu şart; sosyal yardım ve destek hizmetlerini içeren toplumsal korumaya yönelik "sosyal hizmetleri" de bir şart olarak öngörmektedir.Aynı zamanda sosyal hizmet yöntemlerinden yararlanmaya yönelik bir yükümlülüğü de öne çıkarılmıştır.Bilim ve teknik açısından bir nitelik ve özelliği de öne çıkarırken hayırseverlik/yardımseverlikten de bu şekilde ayrışmaktadır.İşbirlik ve gözetim dahil kamusal açıdan bir yetkinlik öne çıkmaktadır. Dolayısı ile bu şarta yönelik çeviriye dayalı bir hak kısıtlaması ve kavram kargaşasının varlığı da öngörülebilinir (Redhause İngilizce-Türkçe Sözlük; Şubat 2011-Sayfa 1123; welfare: iyi hal, iyilik sıhhat, afiyet, refah; yoksullara yardım-on welfare: ihtiyaç dolayısıyla resmi kuruluştan yardım alan...)

48.ASŞ ile ilgili ender çalışmalardan birisi ise İmaj Yayınevinde Bilkent Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğr. Üyesi **Prof. Dr. Tekin Akıllıoğlu** tarafından yayımlanmış çalışmadır. "**Gözden Geçirilmiş AVRUPA SOSYAL ŞARTI ve TÜRKİYE**" kitabı Aralık 2015 de yayınlanmıştır. Avrupa Şosyal Şartının 14. maddesi ve bu maddeye ilişkin resmi çevri için yaptığı değerlendirme sosyal hizmetler açısından da önemli bir kaynaktır.Prof. Dr. T. Akıllıoğlu uzun süre Avrupa Konseyinde "Avrupa Sosyal Haklar Komitesi" üyesi ve başkan yardımcı olarakta görev yapmıştır.Yapılan bu çalışmanın "sunuş" bölümünde, son

sözleşmenin diğer sözleşmesi ile bütünleşmesi ile sosyal hakların bir göstergesi olduğu vurgulanmaktadır. Bu nedenden dolayı "sosyal ve hukuk devleti"nin de bir göstergesi olduğu gayet açıktır. Sosyal hukukun; iç hukuk bağlamında çalışmalara ilişkin kurallar ve uygulamayı içeren (bireysel ve toplu) çalışma hukuk yanında toplumun kamu görevlileri dahil her kesimi ilgilendiren sosyal haklar ve güvenceleri de içerdiği vurgulanmıştır. Ayrıca bu sözleşme ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşme (AİHS) ile taraf devletlerin yükümlülükleri ve bu yöndeki görevlerin benzerliği de belirtilmektedir.

Bu açıdan ASŞ yer alan 13 ve 14üncü madde ile birlikte ASPB kapsamında 2828 sayılı Sosyal Hizmetle Kanunu açısından asli bir görev ve yükümlüğün Anayasa ve TBMM ye rağmen kanunlaşmaması bu kaynağı daha da önemli kılmaktadır.Taraf olma bağlamında ise topluluk açısından Avrupa Konseyinde öngörülen bir denetim ve gözetimin yanı sıra özellikle bireysel hak açısından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine bireysel bir başvurunun da kabul edildiği yönünde ki çalışma ve bilgi aynı zamanda önemli bir yönlendiricidir. Belarus, Kazakistan ve Vatikan dışında Türkiye dahil Avrupanın diğer ülkeleri bilindiği gibi Avrupa Konseyinin üyesisidir. Resmi dili ise İngilizce ve Fransızcadır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de Avrupa Konseyine bağlı olup İnsan Hakları başlığı altında ayrıca "Avrupa Sosyal Haklar Komitesi" nde yetkili olması bağlamında önemli bazı kararlar da bu çalışma da ayrıca aktarılmıştır.

49.Bu sözleşmenin 2004 yılından beri iç hukukun bir parçası olması ve bu taahütler , Türkiye 'de Rize'nin bir köyünde yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı ile Portekiz de Lizbon daki bir köyde yaşayan kişi açısından uzaklığı ortadan kaldırmıştır. İtalya da Sicilya daki bir köyde yaşayan kişiler gene Letonya da yaşayan kişiler açısından benzer haklara da sahiptir.Uygulama dahil ortadan kalkan bu fark sosyal hizmetler açısından da ayrı bir önemdedir. Ortak bir değer öne çıkmaktadır. Bu çalışma da söz konusu olan haklar ve önlemler maddeler açısından ayrı ayrı ele alınmıştır. Bu çalışmanın 72 inci sayfasında ise "Sosyal Hizmetlerden Yararlanma Hakkı" ile ilgili 14 üncü madde de ele alınmış ve değerlendirilmiştir . Orjinal İngilizce metinin yanı sıra Türkçe ye çevrilerek yayınlanmış olan bu metin birlikte ele alınmıştır.

50.Bu çalışmadaki "Açıklama" da (paragraf 70) ise *"**Resmi çeviride İngilizcede geçen "sosyal refah hizmetleri" deyimi, aslında mevzuatımıza Fransızcadan geçen "sosyal hizmetler" karşılığıdır.** 14. madde iki düşünceden oluşmaktadır: -sosyal hizmetlerden yaralanma hakkını etkili kılacak biçimde sosyal hizmetlerin örgütlenmesini,- bireyler ve örgütlerin bu hizmetlerin kurulmasına ve işleyişine katılması.*" şeklinde çeviri ile ilgili ayrı ve önemli bir tespitte yapılmıştır. **Bu aynı zamanda sosyal hizmetler açısından belirleyici ve önemli bir dönüm noktasıdır. İnsan ve insanlık ile birlikte özgür bir yurttaş olabilmek içindir.**

Görüleceği gibi orjinal İngilizce metinde ki " *Article 14 the right to benefit from social welfare services.*" in "*Sosyal refah hizmetlerinden yararlanma hakkı*" şeklindeki Türkçe çeviri ile gene Avrupa Konseyi açısısından resmi dil olarak kabul edilen orjinal Fransızca metin de ki "*Droit au bénéfice des services sociaux*"" metin birlikte karşılaştığında bu Türkçe çevirinin örtüşmediği,bir gerçeğe aykırılığı görülmektedir.

51.Sosyal adalet ve eşitçilik açısından da öne çıkan bir sosyal koruma ve yoksunluğu gidrilmesine yönelik iyilik halini de içeren kurumsal yapılar için sosyal hizmetler ile ilgili uygulamaya yönelik bu 14 üncü maddenin başlığında gerçeğe uygun olmayan bu çeviri yanlışlığın "***Sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı*** " şeklinde Türkçe ye mutlaka çevrilmesi

bu açıdan gerekmektedir. Bilim ve hukuk açısındanda ortak bir dil ile birlikte ortak bir uygulamaya yönelik bir gerçeğe ulaşım özellikle ortadan kaldırılan hukuksal güvencenin hedeflenmesini de bir öncelik yapmaktadır.Yürütme veya yasama açısından bir düzenleme mümkün olabileceği gibi buna bağlı olarak "kamu hukuku" açısından hukuksal bir sürecin başlatılması hak savunuculuğu açısından da zorunlu kılmaktadır. Özellikle sosyal hizmetler ile ilgili koruma ve iyileştirme boyutu ve kamusal müdahale yetkisini de içeren kurumsal yapılar açısından ortaya çıkan sistem ve model farklılıkların görmezden gelinmesi bilimin düzeyini ve kalitesini de aşağıya çekebilmektedir.Kollektif dahil bir ortaklık ve yardımlar ile de söz konusu olan hukuk açıdan güvencenin ortadan kalkması ve çocuklar dahil kişilerin geleceklerinin karartılması bir tercihte olabilmektedir.Savunmasız bırakılırken "iyilik" olma hali yerine "refah" gibi karşılığı olmayan talep ve tercih ile de böyle bir "anomi " halini normalleştirme sonucu korunma boyutu sadece sözde kalmaktadır.Böyle bir "anomi" hali aynı zamanda yozlaşma,yozlaştırma ve evrensellik açıdan bir yanlızlık halidir. Dünyanın merkezini kendini zannetmek için ise sadece bir araç olmakta olup toplumu yanıltmakta bu kapsamdadır.. Özellikle Avrupa ülkeleri arasında yer alan 47 ülke arasında sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı yerine sosyal refah hizmetlerinden yararlanma şeklinde sadece Türkçeye çevirilmiş olması bu açıdan uzaklaşmanında ötesinde somut bir örnektir.. İnsan Hakları,Avrupa İnsan Hakları ve bunun bir parçası olan ASŞ gibi sözleşmelerinin yanı sıra Çocuk Hakları Sözleşmesine yönelik talep ve söylemlerin içleri de bu arada rahatlıkla boşaltılmaktadır.Afganistan da bile bu yönde oluşan somut örnek ve görmezden gelmeler/vurdumduymazlık aynı zamanda bilim dünyası dahil diğer bir değerlendirme ve sorgulama hak savunuculuk noktası olmaktadır.

52.Yine Avrupa Sosyal Şartın "***Ailenin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı"*** ile ilgili 16.maddesi ise "*Âkit Taraflar, toplumun temel birimi olan ailenin tam gelişmesi için gerekli koşulları sağlamak amacıyla; sosyal yardımlar ve aile yardımları, mali düzenlemeler, konut sağlama, yeni evlilere yardım ve diğer uygun araçlarla aile yaşamının ekonomik, yasal ve sosyal bakımdan korunmasını teşvik etmeyi taahhüt ederler*." şeklindedir.Görüldüğü gibi yoksunluk ile ilgili bu hakkın öngörülmesi de hala kanunlanmamış ASPB ile ilgili olup asli bir görevin yerine getirmesine yönelik hala anayasaya uygun bir görev ve uygulama vakıf dahil keyfi bir uygulama ile de yürütülmektedir.Kamu zararının yanı sıra yine 17inci madde de "***Çocukların ve gençlerin sosyal, yasal ve ekonomik korunma hakkı***" ayrıca hükmedilmiştir.Buna bağlı olarak *" Akit Taraflar, çocukların ve gençlerin kişilikleri ile fiziksel ve zihinsel yeteneklerinin tam gelişimini sağlayacak bir çevrede yetişme haklarını etkili bir biçimde kullanmalarını sağlamak amacıyla, doğrudan ya da kamusal ve özel örgütlerle işbirliği yaparak, aşağıdaki hususlara yönelik tüm uygun önlemleri almayı taahhüt ederler: **1 a** çocukların ve gençlerin, ebeveynlerinin hak ve ödevleri göz önünde tutularak, gereksinim duydukları bakım, yardım, öğretim ve eğitim olanaklarına sahip olmalarını özellikle bu amaç için uygun ve yeterli kurum ile hizmetlerin kurulması ve sürdürülmesini sağlayarak sağlamak, **b** çocukları ve gençleri ihmal, şiddet ve sömürüye karşı korumak, **c** ailelerinin desteğinden geçici ya da mutlak olarak yoksun kalan çocukların ve gençlerin korunmasını ve bunların devletten özel yardım almasını sağlamak, **2** Çocukların ve gençlerin okula devamlarının özendirilmesinin yanı sıra parasız ilk ve orta öğrenim sağlamak "* şeklinde ki bir yükümlülük Şartın 14 maddesinide birlikte ele almayı yükümlü kılmaktadır.ASPB ile bir yükümlülüğün hala kanunlaştırılmamasına rağmen aynı zamanda 2828 sayılı kanunda yer alan sosyal hizmetleri ile ilgili tanıma dayanak olan uygulama yönetmelikler anayasa için bir uygunluğun hala aranmadığı bir duruma neden olmaktadır.Bakanlıkta yer alan Hukuk Müşavirliği gibi anayasa konusunda bir uygunluğun da gözetildiği böyle bir birim ve teknik birimlerdeki üst yönetim için hazırlanan uygulama yönetmelikleri hem teknik hemde Anayasanın 137inci maddesini de ayrı bir şekil

gözetilmediğini ortaya çıkarmaktadır.Bu maddeler aynı zamanda ASŞ nın diğer 7,8,15,19,23,27,30.31 maddelerini de ayrı ayrı ve birlikte ele alınması 13 ve 14üncü maddeler açısından zorunlu kılmaktadır.Bu zorunluluk çocuklar ile ilgili ek bir yükümlükte söz konusu olmaktadır.Çocuk Hakları Sözleşmesinde yer alan çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili üçüncü madde dahil bu ilkeler 5395 sayılı ÇKK nun dördüncü maddesine aynen yansıtılmıştır.Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi bağlamda korunması için bu ilkelerin gözetilmesi ile birlikte ihbar yükümlüğü uygulayıcıları ayrı ayrı yükümlü kılmaktadır.Temal Yoksunlukların giderilmesi Yine uygulayıcılar için *Kamu görevlisi* başlıklı 44üncü madde "*Bu Kanun kapsamına giren görevlerle bağlantılı olarak kamu görevlilerihakkında 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanmaz.*" şeklinde olup bu yükümlülük daha daha da güçlendirilmiştir.

53.Kanunlaşmamış ASPB tarafından dayanak olan yönetmeliklerin hem ASŞ hemde Anayasa öngörülen 91 ,113,137 maddeleri birlikte alındığında ASŞ bu açıdan ayrıca önemlidir.Bu bağlamda Avrupa Konseyinin Şart'la ilgili internet ortamında da bulunabilecek "Avrupa Sosyal Şartı'na Kısa Bir Bakış" başlıklı yayınında "*Avrupa Sosyal Şartı İnsan Haklarını güvenceye alan bir Avrupa Konseyi andlaşması Avrupa Sosyal Şartı (bundan sonra "Şart" denecektir) hak ve özgürlükleri ve taraf Devletlerin uymasını sağlamak için bunları güvenceye alan bir denetim sistemini öngörmektedir*."şeklinde bir bilgiye yer verilirken sözleşmede yer alan haklar ile ilgili de bir bilgi kaynağı özelliğindedir. Hukuk ve adalet açısından yer verilen bu bilgiye bu haklar gruplandırarak "*Hukuki ve sosyal koruma" başlıklı bölümde "çocuğun hukuki durumu; genç suçluların ıslahı; kötü muamele ve şiddete karşı koruma; emek sömürüsünün (cinsel ve sair) her biçimiyle yasaklanması; ailenin hukuken korunması (eşler arasında eşitlik ve çocuklara eşit muamele, eşlerin ayrılığı durumunda çocukların korunması); sosyal güvenlik,* ***sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakları****; **yoksulluk ve toplum dışı kalmaya karşı korunma hakkı**; çalışanların çocuklarına bakılması; yaşlı kişiler yararına özel tedbirler alınması (sf.6)*" haklar kapsamındaki uygulamalar olarak gösterilmiştir.

54.Avrupa Sosyal Şartı, bu açılardan da Avrupa Konseyi çerçevesinde kabul edilen en önemli insan hakları belgelerindendir. 4 Kasım 1950'de Roma'da imzalanan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Avrupa Konseyi üyeleri arasında "siyasi birliği" ve "sosyal demokrasi"yi genelleştirmeden önce "siyasi demokrasi"yi de güvence altına almıştır. Dolayısıyla "sosyal haklar" Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde ayrıca yer almamıştır. Şart/sözleşme ise bu eksikliği gidermek ve AİHS'nde yer almayan sosyal hakları koruma altına almak için oluşturulmuştur. Avrupa Sosyal Şartı, AİHS'nin sosyal haklar alanındaki karşılığını da oluşturmaktadır. Bu açıdan Avrupa Sosyal Şartı, bölgesel nitelikli ve uluslararası bir sözleşmedir. Şart, onaylayan tüm devletleri bağlayan hukuksalda bir belgedir. Diğer bir yönü ile de siyasal bir belgedir.

55. Böyle bir önem bağlamında Türk hukukunda uluslararası sözleşmelerin uygulanma şekli ve usulü 1982 Anayasası'nın 90. ıncı maddesinde bilindiği gibi düzenlenmiştir. "Milletlerarası Andlaşmaları Uygun Bulma" başlığı altında düzenlenen 90/1. maddede, "*Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak andlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulması*" şartına bağlanmıştır.1982 Anayasa'nın 90.ıncı maddesinin 5.fıkrasının sonuna, 5170 sayılı Kanunun 7.maddesi ile 07.05.2004 tarihinde yapılan ek cümle ile "***usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda***

milletlerarası andlaşma hükümlerinin esas alınacağı" hükmü eklenmiştir. Bu ekleme ile birlikte Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Sosyal Şartı ile Ek Protokollerinin anayasanın bu düzenlemesi ile birlikte uluslararası anlaşmalar kapsamında olup olmadığı şeklinde ortaya çıkabilecek konuyu Md.90/5-son cümlesin de yapılan düzenlemede ki "temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası sözleşmelerin iç hukuk kuralı hükmünde olacağını" belirtmesi çerçevesinde değerlendirmek gereklidir. Gözden Geçirilmiş Avrupa Sosyal Şartı ve Avrupa Sosyal Şartı ile ek protokollerinin Anayasa'nın 90.ıncı maddesinde belirtilen "temel hak ve özgürlüklere ilişkin uluslararası bir sözleşme" olduğu gayet açık bir durumdur.

56.Haziran 2011 tarihinde Bakanlar Kurulunca yayınlanan ASPB nın kurulmasına yönelik KH Kararname ile yapılan düzenlemeler ve uygulamalar bu nedenlerden dolayı bu yükümlülüklerin karşılamasını gerekirken bu yükümlülük hala ve oldukça uzaktır. Teknik ve evrensel bilim açıdan bir uzaklaşmayı tercih olarak öne çıkarmaktadır.Bu bağlamda Bakanlık yapısı altında oluşturulan örgütlenme yapısı içinde ayrı bir Sosyal Yardımlar Genel Müdürlüğü kurularak vakıf üzerinden yürütülen uygulama halen devam ettirilmektedir. Sistem dahil tartışmalı ve de hukuka aykırı uygulamaya ek olarak "Sosyal Yardımlar Bilgi Sistemi Veri Tabanı" oluşturulmasına yönelik ihtiyaç duyulan bir görevde getirilmiştir. Dolayısıyla teknik olması gereken uygulama bu şekli ve İllerdeki Valilerin konumu ile birlikte düşünüldüğünde İçişleri Bakanlığının bir uygulamasına da aynı zamanda dönüştürülmüştür. Olması gereken asli ve teknik uygulama niteliğini de yitir(t)ilmiştir. Asli görev ve kamu personel rejimi açısından bir kargaşa ve özgünlük Anayasada öngörülen bütünlüğüde engelemektedir.Hem "sosyal hizmetler" hem de "hukuksal" açıdan ortaya çıkan sorunlar "idari/yönetimsel" bir sorun olarak aslında daha da derinleştirilmiştir. Avrupa Sosyal Şartı ile ilgili idarenin/yürütmenin yükümlülüğü ve sorumluluğu belirsizleştirilmiştir. Bir şekilde de perdelenmiştir. Buna; yönetimsel bir uygulama tercihi ve yöntemi olan "yerinden yönetim " ile "yerel yönetim" kavramları ve de bu yönde vergi/yurttaş ilişkisine yönelik yaratılan kavram kargaşaları da önemli bir katkıyı sağlamıştır.

57.Bilindiği gibi kanunlaş(tırıl)mamış özelliğe sahip ASPB aynı zamanda asli bir sosyal hizmetler ile ilgili dayanağını 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'na dayanmaktadır. Halbuki kanunlaşma olmadığı için ortadan kaldırılan "Çocuk Esirgeme Kurumu" ve uygulamalar aynı zamanda halen geçerli olabilmektedir.Bir taraftan uygulama yönetmeliğine dayanak olan bu kanun aynı zamanda Bakanlık mevzuat bölümde yer almaması ise asli bir görev olan sosyal hizmetten kaçındığınında diğer somut bir örneği olmaktadır. 24.5.1983 tarihli bu kanunda yer alan ; *kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütününü* şeklinde ki sosyal hizmetler tanımı halen geçerlidir. Buna rağmen 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ile "sosyal çalışma" gibi bir tanımlama halen söz konusu olmaması ve asli bir hizmet olan sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer görev ve yetki evrensel bilim ve teknik ve de hukuk açısından aranmadığı bir uygulamayı da öne çıkarmıştır.Sosyal hizmet konusunda eğitim almamış kişiler için benzer yetki ve görev 2012 de ASPB ve Adalet Bakanlığınca daha da genişletilerek sosyal hizmet ve adalet hizmeti içinde yozlaşma/ yozlaştırmayı öne çıkarmıştır.Kişilerin eşit ve özgür kılınması için yöntemler ile birlikte sosyal hizmetlerden yararlanması için böyle bir yozlaşma/yozlaştırma özellikle ve öncelikle ASŞnın 14inci maddesinde yer alan sosyal hizmet yöntemlerinin ve uygulamaların yerine getirilmesinin de açıkça engellenmesine yöneliktir.Bu yozlaşma/yozlaştırma adalet hizmeti içinde geçerli olup Anayasaya rağmen oluşan böyle bir keyfilikle hak sahiplerine yönelik bir hak ihlaline de neden olmaktadır.

58.Ayrıca 11.10.211 tarihinde söz konusu olan 662 sayılı KHK ile ASPB için Avrupa Birliği ve Dış İlişkiler Dairesi Başkanlığı şeklinde yeni birim yapılandırılmıştır.Bu birim ve görevlerin arasında ise "*Yurtdışı Temsilcilikler ve Uluslararası Sosyal Hizmetler Birimi*" ne de ayrıca yer verilmektedir.SHÇEK dönemininde devamı olarak Bakanlığın temsilciliğini de yapan "*Uluslararası Sosyal Hizmetler Organizasyonu (International Social Service/ISS)* tarafından ilişki ve görevler aynen devam etmektedir.Bu görevler arasında *düzenlenen eğitim seminerlerinde ve toplantılarda Türkiye'nin uluslararası sosyal hizmet vakaları ile çalışan meslek elemanlarınca temsil edilmesini sağlamak , sosyal çalışmacılar tarafından hazırlanan sosyal inceleme raporlarını uluslararası sosyal hizmet vaka çalışması kapsamında değerlendirerek, gerekli olduğunda rehberlik etmenin yanı sıra yurtdışından sosyal inceleme raporu talep etmek ve yurtdışına sosyal inceleme raporu göndermek* gibi bir görev için sadece sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için bir özellik ve niteliğin arandığı da göründüğü gibi öne çıkarılmaktadır.Evrensel bilim, teknik ve hukuk açısından görüleceği BMÇHS ve medeni/yurttaşlık açısından adli bir hizmette çocukların esenlik ve yararlığın gözetilmesi için karar verilmeden önce sosyal hizmet konusunda araştırma ve değerlendirmenin zorunluluk (Pekin Kuralı mad.16) olması ve de hizmet konusunda eğitim almış kişiler içinde bir özellik Türkiye dışında ki kişiler için aranmıştır. ASŞ bağlamında 13 ve 14üncü madde de evrensel bir sosyal hizmet uygulamasının sosyal hizmetlerden yararlanmayı da bu açıdan zorunlu kılmaktadır.Fakat yurtdışındaki kişiler dışında yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları içinde aranılan özellik ve uygulama Türkiyede yaşayan vatandaşlar için böyle bir özellik ve niteliği aramadığınıda yansıtmaktadır.Kendi meslekler dışında sosyolog,psikolog,öğretmen,PDR lerce 2005 yılından beri Türkiye de mümkün kılarken Afganistan da bile çocukların yarar ve esenliğin gözetilmesi ile başta çocuklar olmak üzere hak sahiplerinin savunmasız kalmaları da sağlanmaktadır. ASPB tarafından yürütülen "Sosyal Hizmet Merkezleri" veya "ŞÖNİM" gibi uygulama yönetmeliklerinde bu durum hem teknik hem hukuk açısından gözetilmeden de uygulamalara yansıtılmakta olup yetkisi olmayan kişilerce asli bir hizmet ve görev olan sosyal hizmet ve adalet hizmetinin yozlaşmasının da önemli bir somut örneğidir.Sağlık alanında doktor sayısında bir eksikliğinin veterinerlerce giderilmek istendiği böyle bir yozlaşmaya/yozlaştılmaya neden olduğu böyle bir durum hala Anayasaya rağmen mümkün olması yurttaşların eşit ve özgür kılmalarını da engelemektedir.

59.Bu düzenlemeler ve yaklaşım ele alındığında yoksunluğun giderilme ve iyilik halinin sağlanmasına yönelik sosyal hizmetler ile ilgili evrensel boyut Türkiye açısında hala önemli bir eksikliği ve düzeyide ortaya çıkarmaktadır.Bilindiği gibi sosyal hizmetin hala Türkiye de BM tarafından sosyal hizmetin dünya gününü ilan ederken trajedik bir durumuda yansımaktadır.Eşit ve özgürlük bağlamında insanlık için bu gün kutlanırken 2014 yılında evrensel açıdan öne çıkarılan evrensel tanım bu günün önemini de öne çıkarmaktadır..ASŞnın 14inci maddesi ile ilgili bu tanım ***"Sosyal hizmet, toplumsal değişme ve kalkınmanın, toplumsal birlikteliğin tesis edilmesine ve insanların yetkinlik ve özgürlüklerinin geliştirilmesine yardımcı olan uygulama temelli bir meslek ve bilim dalıdır. Sosyal adalet, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıklara saygı ilkeleri sosyal hizmet mesleğinin odağında yer alır. Temellerini sosyal hizmet kuramları, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve uygulamadan elde ettiği bilgilerin oluşturduğu sosyal hizmet, yaşamda karşılaşılan güçlüklerin giderilmesi ve iyilik halinin sağlanması için insanlar ve toplumsal yapılarla meşgul olur. "*** **(IFSW, 2014)** şeklindedir. Türkiye de sosyal hizmet konusun da asli bir görev ve hizmet öne çıkarmış olup bu yönde eğitim almış kişiler için profesyonelleşmeyi de zorunlu kılmaktadır.Evrensel bir bilim ve profesyonelleşme (ISS) gibi kurumsal yapı içinde önemli bir örnektir.Sosyal hizmet ile ilgili mesleksel örgüt ve uluslararası ilişki bu yükümlüğü daha da zorunlu kılabilmektedir .Aynı zamanda müdahil ve taraf olmayıda

zorunlu kılmaktadır.Böyle bir sorumluluk ve ağırlığın taşınması hem bilim hem teknik hemde hukuksal açıdan ortaya çıkan aykırılıkların giderilmesi içindir.Tanım ve **Avrupa**'dan 32 ülkenin katıldığı IFSW *(Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu -Avrupa)* hem sistem hem uygulama açısından temel bir kaynaktır.Anayasa dahil bu yönde bir uygunluğun hak savunuculuk açısından ele alınmaması ise diğer yeni bir sorun kaynağı olmaya devam edecektir.

60.Ayrıca bilindiği gibi 16 Nisan 2017 tarihinde Cumhurbaşkanlığı sistemi ile ilgi anayasa maddesi için yapılan değişiklikler halk oylaması ile kabul edilmiştir.23.Nisan 1920 de kurulmuş olan TBMM ile öne çıkarılan Parlamenter sistem yerine kişiye dayalı başkanlık sistemi bu oylama ile benimsenmiştir.Bazıları hemen olmak üzere en geç 3.Kasım 2019 da yürürlüğe girecek bu değişikliklikler sonucu yasama,yürütme ve yargı erklerin ayrı ayrı ele alınması yerine erkler birleştirilmiştir. Türkiye ye özgü yönetimi de içeren bir sistem ve uygulamada öne çıkarılmıştır.Özellikle Bakanlar kurulunca söz konusu olan yürütme erkinin ortadan kaldırılması ise 24 Haziran 2018 tarihinde yapılan erken seçim ile görüldüğü gibi öne çekilmiştir. 20 Nisan 2018 tarihinde TBMM de kabul edilmiştir. Hem yasama konusundaki yetki daraltılmış hemde yürütme erki de bakanlıklar ile birlikte ortadan kaldırılmasına neden olmuştur.Bu değişiklik ve erken seçim ASPB nı ayrıca ilgilendirmektedir.Ortada hala kanunlaşmamış fakat olağan bir KHK aynen bu düzenleme ile devam edeceği gibi yeni bir yapılanma da söz konusu olabilir.Fakat hukuk ve uygulama açısından bir belirisizliği de öne çıkarmaktadır.Ancak bu arada Anayasanın temel madderinin yanı sıra özellikle 90/5 maddesi hukukun üstünlüğünü hala geçerli kılmaktadır.Anayasa mahkemesi ve AİHM, hukuksal bir güvence noktası olarak devam etmektedir.24 haziran 2018 tarihinden sonra diğer sözleşmeler ve ASŞ nın 13 ve 14 maddeleri sosyal yardım ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili yükümlüklerin devam ettiğide şimdilik görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

61.Türkiye de sosyal sorunların önemli bir parçası işsizlik ile birlikte yoksunluk ve yoksulluk konusunda ki bilgiler ve tespitler 2018 yılında sosyal yardım adına 51 Milyar TL boyutundadır.Sorunun büyüklüğü ve önemine rağmen %7 oranında böyle bir bütçe ve harcama için söz konusu olan kamusal hizmet ASPB tarafından da yerine getirilmektedir.Diğer ülkeler ile karşılaşıldığında böyle küçük bir orana rağmen eşitliği ve özgürlüğü engelleyen böyle bir sosyal yardım açısından oluşan etki bu boyutu önemli kılmaktadır.Yapılan açıklamalar ile şiddetli maddi yoksunluk bağlamında 7.5.milyon yoksul çocuk ile birlikte göçmenler dahil 3 milyona yakın çocuğun hala çeşitli şekilde çalıştırıldığı,sömürüldüğü ortam da öne çıkmaktadır. 23 milyon çocuğun yoksunluklar bağlamında korunması dahil 3.6.2011 tarihli 633 ve 2.10.2011 tarihli ve 662 sayılı KHK leri ile teşkilatlar için yapılanma ve uygulamaları da bu yönde belirlenmektedir.Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının güven içinde ,huzurlu ve özgür kılmasına yönelik sosyal yardım(?) ve sosyal hizmetlerden yararlanılmasını (?) içeren böyle bir KHK , Resmi Gazete' de yayınlanmıştır. Tasarı ile de 8.6.2011 tarihinde TBMM ne sevk edilmiştir. Bu bağlamda 2011 de kanunlaşması amacıyla aynı tarihte komisyonlara 24.Dönemde gönderilmiştir.Fakat bu tasarı(lar) 24.Haziran 2018 tarihinde sona erecek 26. Dönem için TBMM Genel Kuruluna gönderilmemiştir.Görüldüğü gibi komisyonlarda beklemektedir.Halbuki anayasada yer alan 91inci maddesinde söz konusu olan olağan KHK ,TBMM açısından sınırlı bir yetki ile birlikte bir ivediliği de öne çıkarmıştır. Yine anayasanın 113'üncü maddesine göre icracı Bakanlıkların kanunla teşkilatlandırılması gerekmektedir.Ancak,ASPB nın kanunlaşmadığı da açıkça ortaya çıkmaktadır.Özellikle TBMM İçtüzüğün 37inci maddesi bağlamında komisyonda sadece 45 günlük bir sürede ele alınması ivediliği ve sınırlamayı da öne

çıkarmıştır.Buna rağmen tasarının Genel Kuruluna getirilmesi için yasamayı içeren uygulama/çalışma 24,25 ve 26 dönemlerde söz konusu ol(a)mamıştır.. .Özellikle Bakanlar Kurulunca ASPB tarafından gerçekleştirilen uygulamalar 3.6.2011 tarihinden beri öne çıkarken ve bütçeleri TBMM de de kabul edilmiştir. Anayasada öngörülen 91 ve 113üncü maddeler için bir uygunluk ve tutarlığın Anayasanın 2inci maddesi ile birlikte hala aranmadığı bir durumuda ortaya çıkarmaktadır. Özellikle de hukukun üstünlüğü bağlamında sosyal ve hukuk devlet ve niteliğinin belirlenmesi için bir hak olan sosyal hizmetler ve sosyal yardıma yönelik Anayasanın 90/5 maddesi uygunluluğun/tutarlığın aranmasını da ayrıca yükümlü kılmaktadır. İnsan Hakları,Avrupa İnsan Hakları ve Çocuk Hakları Sözleşmeleri ile temel hakların bir parçası olan Avrupa Sosyal Şartı hak sahipleri için bir uygulama konusunda nitelik ve özelliğinde aranmasını yükümlü kılmaktadır.Keyfiliklerinde engellenmesi için ve hak sahiplarının savunmasız kılınmaması için ASŞnın sosyal yardım ile ilgili 13üncü maddesi ve sosyal hizmetlerden yararlanma hakkı ile ilgili 14üncü maddesi ile birlikte 2828 sayılı Kanunun aynı zamanda ASPB için asli bir görevi KHK ile de aslında öne çıkarmıştır.

62.Hukukun üstünlüğü ve TBMM ile ASPB nın hala kanunlaştırılmış olmaması çocuklar dahil yoksun kılınan yurttaşlara yönelik görev ve uygulamayı de zorunlu kılmaktadır..İçtüzük bağlamında ortaya çıkan hukuksal boşlukta buna rağmen öne çıkmaktadır. Komisyona gönderilen tasarı için 45 gün sonra hala Genel Kurula gönderilmemesi nedeniyle başta yasama çalışması konusunda bir uygunluk hala aranmadığı gibi hukuksal açıdan ise kısaca "YOK" hükmü şeklinde bir durumda öne çıkmaktadır.Komisyondaki bekletme ve içtüzük ele alındığında ise en azından 24.7.2011 tarihinden itibaren " yok" hükmünde olması ve tasarı konusunda anayasa ve teknik açıdan bir uygunluğun komisyonlarca bekletilmesi ve de Genel Kurulda kanunlaştırılmaması aynı zamanda hak sahipleri için önemlidir.Bu yönde söz konusu olan aykırılıkların Anayasa Mahkemesine başvurulması gibi hukuksal güvence yasama açısından da ortadan kaldırılmıştır..Eşit ve özgür yurttaş ve anayasa açısından böyle hukuksal güvence görüldüğü gibi yoksun kılabilmektedir.Böyle bir bekletme ve kanunlaşma yasama açısından bir sorun kaynağı olarak halen devam etmektedir. Bu boyut içtüzüğe yönelik çalışmalar ile bu tasarının Genel Kurula taşınmasını da öne çıkarmıştır.Ancak 24.Haziran 2018 tarihinde hem Cumhurbaşkanlığı ve genel seçimin erkene çekilmesi vede Bakanlar ile birlikte Bakanlar Kurulunu kaldıran yeni sistem ve uygulama ve de yeni yasama dönemindeki yekinin daraltılması ASPB ile birlikte sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarını hukuk ve teknik açısından hak sahibi yurttaşları daha da belirsiz kılmaktadır.

63. Özellikle 5 milyon işsizin varlığı ve toplumun %22 sinin şiddetli maddi yoksunluk içinde bulunması ve yoksulluk ile 4 milyon yoksul aile sosyal adalet açısından önemli bir sosyal sorundur.Evrensel bilim ve uygulama yerine sosyal yardım ve sosyal hizmet ile ilgili bilim ve teknik açısından bir uzaklaşma ve yozlaşmayı da hala öne çıkarmaktadır.Sosyopolitika ve sosyoekonomiyi de ilişiler ile birlikte belirlenmektedir.Aynı zamanda hukukun üstünlüğüne rağmen halen kanunlaşmamış ASPB ile birlikte çeşitli uygulamalar aynı zamanda hukuksal sorunları ve mağduriyetleri de özellikle öne çıkarmaktadır.Yurttaşların güvende olması,huzur sağlanması ve özgür kılınmasını da engellemeye yönelik sosyal ve hukuksal sorunun adaletli bir şekilde giderilmesi de anayasa açısından bu arada yükümlü kılmaktadır. Söz konusu olan uygulamalar ve yöntemler aynı zamanda sosyal ve hukuk devlet için nitelik ve özelliğinin aranmasını gerektirmektedir. 2018 yılı için en az 51 Milyar TL da içeren kamu harcaması da görüldüğü gibi bu yöndedir.Halk oylaması dahil genel ve yerel seçimleri de belirlemektedir.Sosyoekonomi ve sosyopolitika ile yapılan tercihlerin sonucu asli görev olarak öne çıkarılan sosyal yardım ve sosyal hizmetler için ise yoksun kişilere günde 8 TL(2 ABD Doları) içeren ayni ve nakti yardım bu uygulamalarında bir parçasıdır.Kamu kaynakları ile "sadaka" şeklinde bir uygulama ,insanların onurlarını zedelediği gibi böyle bir süreklilik

yeni bir kimliğe dönüştürülmesi ve sosyal alan çeşitli istismar ve gelişmeleri de öne çıkarabilmektedir.AB ile ilişkiler sonucu 2004 yılından beri sosyal yardımın bir hak olmasına rağmen sosyal yardımların vakıflarca ve mülki idari yapılanma ve ilişkisiyle özgün bir yapının hala öne çıkarılması , özel hukuk ile kendine özgü bir hukuk vede yardım ASPB tarafınca da bu uygulamayı hukukun üstünlüğü ve evrensel uygulama açısından değerlendirmeyi gerekmektedir. Şiddetli maddi yoksun kalan/kılan 4 milyon aile ile birlikte en az 7.5 milyon yoksul çocuk ve 16 milyon yoksul yurttaşın vakıf ve mülki idare tarafından oluşturulan yoğun ilişki bu değerlendirmeyi hukuksal açıdan zorunlu kılmaktadır. Vergi verenlerce karşılanan hizmet ve yardım ve böyle bir yapı ve uygulama anayasanın 90/5ıncı maddesi ve ASŞnın 13üncü maddesi bağlamında hukukun üstünlüğünden uzaklaşılması ve yozlaştırılmanın engellenmesi de anayasa açından bir görev yapmaktadır.

64.Sosyal ve hukuk devletinde çeşitli yoksunluk ve yoksulluk özgür ve eşit yurttaşlar için bir kader değildir. Olmaması için de hukuksal açıdan önemli bir görevdir. ASPB ile evrensel bir uygulamanın öne çıkarılması yerine ASŞ nın 14üncü maddesi bağlamında sosyal hizmetlerden yararlanılmasının engellenmesi ve hukukun üstünlüğü ilkesinden uzaklaşılmas yasama,yürütme ve yargı açısından bu görevi hala zorunlu kılmaktadır.Ayrıca ve bilindiği gibi 23 milyon çocuk Çocuk Hakları Sözleşmesi dahil evrensel açıdan korunmasının hala engellenmesi ve yozlaştırmada ayrıca önemli bir gerçektir. Evrensel bir sosyal hizmet yerine ASDEP gibi hem bilim hem de teknik açıdan böyle bir yozlaşmaya yönelik uygulamalar ve de harcamalar da bu tercih ve yaklaşımla hala mümkündür.Yoksun kılan çocuklar korunmadığı gibi kadın cinayetleri bu yozlaşmanın önemli bir nedeni ve parçası olabilmektedir.Adil yargılama dahil yaşam ve sosyal koruma konusundaki ihlallar vede yapısal sorunlarıda gider(e)memek ek mağduriyetlere de önemli bir şekilde neden olmaktadır.ASŞ dahil hak sahiplerine yönelik taahüt yerine getirilmemesi ve hala kanunlaşmamış ASPB bu sorunların önemli bir parçası olmaya da devam etmektedir. Öne çıkarılan uygulamalar ve işlemler dolayısı ile hala ve halen hukuksal bir sorun kaynağı da olmaktadır.Ayrıca bildiğiniz gibi Türkiye transit bir göç ülkesi olup Suriyedeki iç savaş yaşanılan göçü farklı kılmaktadır.4 milyona yakın göç eden kişilerin sığınmacı veya mülteci gibi BM karşlığında bir statünün olmamasına rağmen göç eden çocukların 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu kapsamında olduğu gibi ASŞnın 19 maddesi ailleride kapsamaktadır.Bir yükümlülük öne çıkmaktadır.

65.Suriyeden göç eden kişiler dahil diğer taraftan çeşitli yoksunluklar ve yoksullukla ilgili yaşanılan bu sosyal sorunların giderilmesi ve ASPB dahil bu yönde bir anayasaya uygunluk/tutarlılık yasama görevi için de aynı zamanda bir önceliktir.Siyasi partiler ve milletvekilleri için yöntemler/uygulama ise KHK ve içtüzükte gayet açıktır.Fakat yasama gibi bir görevin dışında hukuksal bir sorun hala devam etmektedir.Şayet 24. Haziran 2018 de kanunlaşmamış ASPB aynen devam ettiği takdirde yozlaşmış/yozlaştırılmış sosyal yardım ve sosyal hizmetler yaşanılan/yaşatılan bu sosyal sorunun daha da arttırılacağını öngörmektedir. Cumhurbaşkanlığı bağlamında anayasada yapılan değişikliğe rağmen anayasada 2,5,10 maddeler gibi temel haklar ile birlikte evrensellik açısından öne çıkarılan 90 ıncı maddesi hukukun üstünlüğünü öne çıkarmakta olup hukuksal güvence için de bir dayanaktır. Tüzel veya tüzel olmayan kişiler/ yurttaşlar için ortaya çıkan hukuksal sorunların ve mağduriyetlerin yine hukuksal açıdan çözümünü de hala öne çıkarmaktadır.Şimdilik ve kurumlar açısından devamlılığı da öngörmek mümkündür. Eşit ve özgür yurttaşlara ulaşılması için savunuculuk boyutunun ele alınması ile Anayasa Mahkemesi ve AİHM kadar devam edebilecek hukuksal sürecin başlatılması aynı zamanda hala mümkündür.

66.26. dönem dahil yurttaşların eşit ve özgür kılınmasına yönelik anayasaya uygunluk dahil şimdiye kadar bir çalışmanın hala yerine getirilmediği de bu açıdan önemli bir gerçektir.

yasama açısından da önemli bir sorun kaynağıdır..Ayrıca 2011 yılından beri ASPB için de her yıl bütçe TBMM de kabul edilmektedir.TBMM ile devredilmiş bir yapılanma , uygulama ve de bütçe kanunlaşmamış bir yetki ile hala belirlenmektedir. Sosyal yardım dahil böyle bir uygulama hem vergi verenleri hemde hak sahipleri için öne çıkarılan kamu harcamasını önemli yapmaktadır. Yasama,yürütme ve yargı gibi erkler arasındaki ilişkiler ile birlikte hukukun üstünlüğü bağlamında kurumlar açısından hukuksal sorunlarda görüldüğü gibi öne çıkmaktadır. Örneğin yargısal kurumlardan birisi olan Sayıştay gibi kurumsal yapı hukukun üstünlüğünü de içermektedir.Ancak görüldüğü gibi yargısal mali denetim ve güvencenin ise yurttaşlar açısından 2011 yılından beri değerlendirilmediği bir durumda ortaya çıkmaktadır.ASŞ/13üncü madde bağlamında vakıf ve özel hukuk ilişki ile oluşan bir keyfilik ,özel ve kamu hukuk açısından ayrımın hak ile ilgili boyut hala gözetilmediği gibi hak sahipleri açısından çeşitli mağduriyetler ve de vergi verenler açısından kamu zararlarının devamı da hala mümkündür..Özellikle anayasanın 137inci maddesi hukukun üstünlüğü ve anayasa uygunluğu açısından idari ve adli yargı dahil herkesi de içermektedir. Hukukun üstünlüğü ve temel haklara saygının bu şekilde yükümlü kılınması hukuksal açıdan ortaya çıkan bu aykırılıkları ve eksikliklerin giderilmesini de ayrıca öncelik ve görev yapmaktadır.

67.Bu durum yürütme ve idari açıdan oluşan işlemler içinde geçerlidir.Hak ihlalleri ve kamu zararlarını da öncelik yapmaktadır. 24 Haziran 2018 tarihine kadar kanunlaşmamış ASPB tarafından yapılan işlemler ve uygulamalar hem teknik hemde hukuksal açıdan ortaya çıkan sorunların ve mağduriyetlerin giderilmesini de görev yapmaktadır.Başta 23 milyon çocuğun yoksunluk dahil korunması açısından Çocuk Hakları Sözleşmesi , Avrupa Sosyal Şartı ve İstanbul Sözleşmesi dahil anayasa açısından bir uygunluk/tutarlık hak sahipleri açısından da ASPBnı özellikle yükümlü kılmaktadır. Kanunlaşmamış ASPB da yer alan hukuk müşavirliği gibi bir birimde örneğin bu uygunluk kapsamındadır.Çocukların yarar ve esenliğinin gözetilmesi ile ilgili durum 5395 sayılı kanun ile birlikte adli dahil bu uygunluğu ve yükümlülüğü daha da genişletmiştir. Özel hukuk ile kamu harcamaları açısından sosyal yardım ile ilgili ayırımın yanı sıra anayasanın 90/5ıncı maddesi bağlamında asli ve temel görevler arasında yükümlü kılan sosyal yardım ve sosyal hizmetler için Bakanlık tarafından yapılan işlemler ve de düzenlenmiş uygulama yönetmelikleri de anayasanının 137inci maddesini ayrıca yükümlü kılmaktadır.Bu uygunluk tüzük,yönerge ve genelgeler gibi diğer işlemler içinde önceliklidir. Özellikle sosyal hizmetler ve sosyal yardım ile ilgili işlemlerle öne çıkarılan "Sosyal Hizmet Merkezleri" ve ŞÖNİM gibi çocukları ve kadınlarıda da ayrı ayrı veya birlikte ilgilendiren yönetmeliklerin 633 sayılı KHK dayalı olması ve 41ıncı maddeleri ile birlikte anayasa açısından bir uygunluk ve değerlendirme noktasıdır.Kamu hizmetinde yer alan çeşitli görevliler de bu kapsamdadır. Asli görev açısından sosyal hizmet konusunda eğitim almış kişiler için ek bir görev ve sorumluluk bu uyguluğun aranmasını zorunlu kılmaktadır.

68.Hak sahipleri için savunuculuk boyutu ve taraf olması da bir önceliktir.Bilim ve profesyonelleşme taraf olmayı aynı zamanda evrensel kılmakta olup eksiklik yozlaşmanında temel bir parçası olmaktadır. Böyle bir yapılama ve uygulama bağlamında kanunlaşmamış ASPB ve yapılanma da yer alan çalışanlar ile birlikte hak sahipleri için herhangi idari işlem ve buna bağlı oluşan herhangi yargısal işlem de anayasa açısından bir uygunluk aranmayı da adil bir yargılama açısından zorunlu kılmaktadır.Anayasaya uygun olmayan bir kanunun dayanak ve gerekçe olmasını engelenmekte bir önceliktir.Özellikle herhangi bir yasal düzenleme söz konusu olmadan ASDEP gibi asli görev dışında bir yetkinin hizmet satımı ile gerçekleştirilmesi ve uygulamalarda yer alması hem hak ihlaline hemde kamu zararı açıkça ortaya çıkmakta olup böyle bir hak ihlalinin engellenmesi yurttaşlar için herkesi zorunlu kılmaktadır.SYDV ile özel hukuk açısından söz konusu yapılan işlemlerin hukuksal sürece

yansıtılması bu görevin kapsamında olup hak sahiplerinin yanında olmayı da gerekmektedir. Bir hak olan sosyal hizmetler dahil sosyal yardımın yozlaşmasını engellemekte bir görevdir.Sosyal hizmet ile kamusal hizmet ile ilgili asli görev ,evrensel bilim ve uygulayıcılar içinde ek bir görev ve sorumluktur.Taraf ve tarafgirliği öne çıkarmaktadır..Evrensel değer ve hukuk açısından öne çıkan bu keyfilik ve yozlaşma bağlamında öncelikle 633 ve 662 sayılı KHKler ile ortaya çıkan hukuksal aykırılıkların giderilmesi için bu düzenlemelerin diğer yönetmelikler ile birlikte iptali idari ve/veya adli yargısal süreçlerin başlanmasını da mümkün kılmaktadır.Söz konusu tespit ve bilgiler bağlamında halen devam eden yargısal işlemler dahil Anayasa Mahkemesine başvurma, mahkemeler tarafından talep ve gerekçe olmaktadır. Bu durum, hukukun üstünlüğü ve/veya "yok" hükmündeki işlemler ile ortaya çıkan mağduriyetlerin giderilmesi eşit ve özgür yurttaşlar için de ek bir yükümlülüktür.

69.İster idari ister adli işlemler adil bir yargılama boyutunun aranılmasını da anayasa öncelik yapmaktadır.KHKler ile birlikte özellikle (ÇKK/3-1/e) maddesinin iptali de birlikte ele almayı gerekmektedir. ASŞ/13 ve 14 ile BMÇHS nin 3 ve 40ıncı maddeleri ve Pekin Kuralı 16ıncı maddesi sosyal hizmetlerden yararlanma ve sosyal yardım konusunda oluşan aykırılıkların giderilmesi için dayanak ve gerekçedir. Yanı sıra İstanbul Sözleşmesinin 22inci maddesi ve anayasanın 90 ,91,113 vede 2,5,10,41 maddeleri açısından ayrı ayrı ve birlikte 137inci maddesi birlikte değerlendirilmeyi adil yargılama açısından öne çıkarmaktadır.Özellikle ASPB yer alan Uluslararası Sosyal Hizmet Birimi ve bu yöndeki uygulama ile ASPB ile söz konusu olan yönetmelik ile kişiler açısında oluşturulan ayrımcılık söz konusudur.Bu tespit(ler) anayasanın 10uncu maddesi ile oluşan aykırılığın AİHS'nin 6ıncı maddesi ile birlikte her bir işlem ayrı ayrı ve birlikte değerlendirmeyi de gerektirmektedir.Kişiler içinde geçerlidir.Buna ek olarak BMÇHS bağlamında "Çocuk Haklarına Dair Sözleşmenin Başvuru Usulüne İlişkin İhtiyari Protokolü" Resmi Gazete'de yayımlanarak 9 Mart 2017 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Mağdur olduğunu iddia eden kişi veya grup veya onlar adına ibraz edilenleri de madahil/taraf kılmıştır.Buna bağlı olarak müdahil/taraf kılma konusunda ki başvuru, AİHM kadar devam edecek bir sürecinde başlamasıdır..Bu durum, Baro veya sosyal hizmet konusunda meslek açıdan söz konusu olan tüzel kişiler dışında diğer kişiler açısından da geçerlidir. Özellikle siddetli maddi yoksunluk içinde kalan 4 milyon yoksul ailelerin çocuklar ile birlikte sürekli kılması sonucu yurttaşların eşit ve özgür kılmasını yoksun kılmanın yanı sıra vergi verenler açısından oluşan savurganlığın ve istismarların engellenmesi adil bir yargılama açısından da ayrı bir önemdedir.Kişisel başvuruda mümkün olabilmektedir.Buna çocuk hakları ile ilgili gruplarda dahil olup profesyonel meslek örgütleri dışındaki gruplarda taraf açısından bir yükümlüğün bir parçası olabilmektedir. Çocuklar dahil Suriyeden göç eden kişiler dahil göçmenler için de geçerli olan yargısal bir süreç ve bu yönde ki talebin yerine getirilmemesi durumunda ise AİHM kadar devam edebilecek hukuksal bir süreç bu arada öngörülmelidir.Özellikle de refakatı ve vasisi olmayan çocukların hukuksal bir güvence ve koruma yönünde oluşabilecek yoksunluklar ,eksiklikler ve mağduriyetler ek bir kusurun hukuksal açıdan ele alınmasını gerektirmektedir. Anayasa mahkemesi dahil kişsel başvurular adil bir yargılama açısından yeniden ele alınmasını da gerektirmektedir.Bu durum,ASPB da yer verilen Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Çocuk Hakları Daire Başkanlığı için ek bir yükümlüğü de öne çıkarmaktadır. İşlemler,uygulamalar ve bu yöndeki görmezden gelmeler dahil oluşan mağduriyetler ağır bir ihlalinde bir parçası olmaktadır.Bu boyut ve önem BM UNİCEF Türkiye Ofisi içinde geçerlidir.Zaman zaman ASPB dahil Bakanlıklara yönelik danışmanlık hizmeti bağlamın da söz konusu olan ihlaller konusunda pasif kalma ve/ veya ihlale katkılar ek bir sorumluğun da ayrıca değerlendirilmesini öne çıkarmaktadır. Hibe verenler açısından ek bir mağduriyette ayrıca söz konu olmaktadır.

70.İnsan haklarına ulaşım için öne çıkarılan sosyal hizmetlerin ve sosyal yardımın temel haklar olması ve evrensel boyut bilim ve uygulamayı da zorunlu kılmaktadır. Bilim ve uygulama adına söz konusu olan yozlaşmaların evrensel bilim açısından yeniden ele almasını da anayasa açısından ayrıca yükümlü kılmaktadır.Bu yükümlülükler Kamu Denetçiliği Kurumu(KHK) ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu(TİHEK) içinde geçerlidir.İnsan hakları dahil başvuru ve değerlendirme noktasıdır.Ortaya çıkan anayasa uygunluğunda değerlendirlmesi ve buna bağlı yeni hukuksal süreçlerin başlatılmasını da ayrıca mümkün kılmaktadır. Mevcut kurumsal yapılar aynı zamanda insan hakları ve hukuksal güvence hukuksal açıdan önemli bir çözüm noktası olabilmektedir.Bu aykırılıklar ve çözümler yeni düzenlemelere ve uygulamalara da neden olabilecektir. Bu yönde ki talepler aynı zamanda yozlaşmış bir sosyal hizmetleri ve sosyal yardımın evrensel bir uygulamaya ulaşmasına da yardımcı olacaktır.Yoksulluğun önlemesi ve kişilerin onurlarına saygı temel bir hedef olup verimli bir kamu harcaması da bir amaç ve hedef olabilecektir. Evrensel bir sosyal yardım ve sosyal hizmetler açısından temel bir yasa, uygulamayı ve savurganlığıda önleyecektir.Bir asırdan beri evrensel uygulamalar konusundaki deneyimler ile özellikle yurttaşlık açısından muhtarlar ve yerel yönetim açısından oluşturulan kamusal yapılanma ve finans modelleri ihtiyaç duyulan bu hizmete ulaşımı daha da kolaylaştıracaktır.Merkezi yönetim ve vergi ilişkisi de bu kapsamda olup profesyonellik ve teknik boyut bir öncelik olmalıdır.Kısaca ve öncelikle mevcut alt yapı ile örneğin sosyal hizmet merkezlerinin yeniden ele alınması , işsizlik sigortası ve koşullar ile "yurttaşlık aylığı "gibi 18 yaşındaki kişiler için bir yardım ve destek bu yapılanmanında temel bir parçası olmalıdır.Yapısal sorunları giderecek sistem, yöntem ve araçların varlığı ve de evrensellik amaç ve hedefe ulaşmayı kolaylaştıracaktır.Yeter ki evrensel bilime ve uygulamaya saygı duyulsun.Yurttaşların özgür ve eşit kılınmasına da neden olacaktır. Sosyal hizmetler ile ilgili yapılanmalar arasında çocukların ve buna bağlı olarak kadınların korunması dahil evrensel uygulamalar hedeflendiğinde normalleşmiş bir sosyal hizmet toplum için güvenli ,huzurlu ve özgür bir ortamın oluşmasına neden olabilecektir. 26.4.2018

SHU Nihat Tarımeri

(*)Sosyal Hizmet Uzmanı, Zürih Gençlik Savcılığı (Eski), ntarimeri@gmail.com

EKLER

http://www.aile.gov.tr/mevzuat/mevzuat

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/khk_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=190349

https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/khk_sd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=190377

https://www.tbmm.gov.tr/docs/ictuzuk.pdf

http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/mevzuat

http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Makale/2133

http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Makale/2340

http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Makale/2342

http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Makale/2350

http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Makale/2352

https://rm.coe.int/168047e198
http://sgb.aile.gov.tr/argeraporlar/bakanlik-faaliyet-raporlari
http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/yayinlar/uzmanlik-tezleri
http://sosyalyardimlar.aile.gov.tr/yayinlar/arastirma-raporlari
http://sosyalhizmetuzmanlari.com/Icerik/Yazar/7